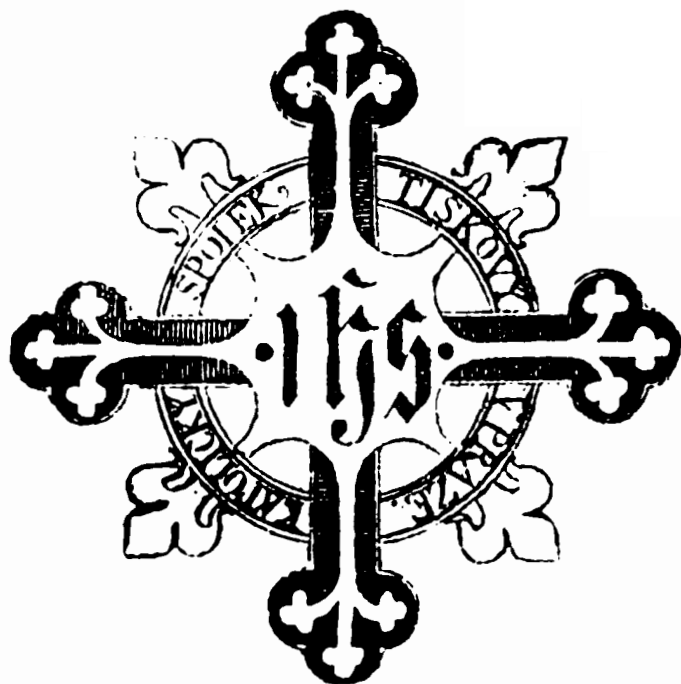

MATKY-VYCHOVATELKY,

NAPSAL J. JEZEK.

Spisův spolku tiskového číslo 4. za rok 1897.

V Praze 1897.

V komissi Cyrillo-Methodějského knihkupectví G. Franci.

Nákladem katolického spolku tiskového.

Knihtiskárna Cyrillo-Methodějská V. Kotrba v Praze.

Ces femmes lá, on de vrait baiser
la trace de leurs pas. (Šlápěje těchto
žen měli bychom zlíbatí).

O velikých ženách neslýcháme tak často, jako o velikých mužích. Nevím o tom ničeho, že by některá žena byla napsala velkolepou epopeji podobnou „Iliadě“ Homerově, nebo drama, jakým je Shakespearův „Hamlet“, báseň Kollárova „Slávy dcera“ nebo Čelakovského „Růže stolistá“, nebo že by ženy byly stavitelkyněmi chrámu sv.-Vítského, vytesaly Apollona Belvederského nebo vymalovaly velkolepý obraz; rovněž nevynalezly algebry, ani dalekohledův ani parních strojův.

A přece podobá se, že ženy obracejíce povahu mužů k dobrému, konají větší dílo než kdyby malovaly velké obrazy, psaly cenné knihy nebo skládaly mistrné zpěvohry. Nad to vše učinily více a lépe, neboť na kolenou jejich byli vychováni poctiví, ctnostní, stateční mužové, a to jsou nejvýtečnější plody celého světa. Životopisy mnohých mužů, kteří za rozličných věků stali se v rukou Páně hlavními nástroji a podporami víry Kristovy a šířiteli křesťanství slovem, písmem a ctnostným životem, dosvědčují nad slunce jasněji, čím jest a seč jest hodná, svatá matka a křesťanská žena.

Prozřetelnost Boží zvolila si mnohé zbožné matky a ženy, aby skrze ně první jiskra svaté víry vložena byla v útlá srdce jejich miláčků, jiskra, která později zvláštními okolnostmi a milostí Boží roznícena byvši, vzňala se v plamen nejjasnější.

A patnácte takových matek a žen z rozličných národů a věků v prostých obrázcích načrtl jsem rukou neumělou v knize této, o níž si přeji, aby v našich rodinách stala se skrovnou příručkou praktického vychovatelství. Dejž to Bůh!

Spisy, jichž bylo použito, jsou: „Acta Sanctorum“ ve známé sbírce Bollandistů, Surius „Vitae Sanctorum“, Stadler „Heiligenlexicon“, „Vyznání sv. Augustina“, Janků „Augustin“, patero promluv, Bílý „Legenda“, „List k Laetě“ sv. Jeronyma, „Život sv. Aloisia“ od Jos. Koudelky, „Život sv. Hedviky“ od far. Pazderky, „Život sv. Františka Saleského“ od Jak. Procházky, „Život sv. Vojtěcha“ od V. Štulce, „Církev vítězná“ od Fr. Ekerta, Stejskal-Lážanský „Věnc žen československých“, a Ter. Nováková „Slavín žen českých“ a j. v.

Zároveň činím zde povinné díky P. bibliotékáři klášterní knihovny v Emauzích, jakož i P. Leandrovi tamtéž za všecku vzácnou ochotu a pomoc při shledávání látky.

J. Ježek.

Monika

Monika narodila se r. 332. v Tagastě, v městě severní Afriky z rodičů křesťanských; kázeň Kristova platila v rodině její věřící a vycvičila ji v bázni Boží. Ale ne tak velmi matčinu o vychování její pečlivost chválívala Monika, jako spíše starostlivost služebnice nějaké prastařícké, která již otce jejího, když byl dítětem, chovávala, jsouc děvče odrostlejší. A pro tuto věc, jakož i pro stáří a mravy výborné nemálo jest vážena v rodině té křesťanské i od pánů. Pročež svěřenou sobě o panské dcery péči zastávala velmi starostlivě a byla, na uzdě je držíc, kdy toho potřebí, ve svém hněvu přísná, ale u vyučování pouhá obezřetnost; neboť jim mimo čas, kdy velmi střídme pojedly u stolu rodičův, nedovolovala ani vodu píti, i když prahly žízni, aby se v nich neusadila navyklost zlá, a říkávala velmi rozumně: „Nyní pijete vodu, nemajíce vína v moci své; ale až se provdáte za muže a dá se vám správa spížíren i sklepů, pak voda se vám znechutí, leč ona navyklost k pití potrvá.“ Takovým poučováním a důstojným panováním v mezích držela žádostivost věku útlejšího a náklonnosti dívek urovnávala podle způsobu slušnosti, tak že se jim pak ani nezachtělo toho, co slušelo.

Takto vychována jsouc ctnostně a střídme provdána jest, když dospěla věkem, za pohana

Patricia, muže dobromyslného, ale v hněvu prchlého. Monika však znala neodporovati muži svému ani slovem ani skutkem. Když pak Patricius vybouřil a se upokojil, tu bylo-li záhodno, z jednání svého složila účet, jestli se snad on rozpálil bezdůvodně. A když mnohé paní, jejichž mužové byli mnohem mírnější, za důvěrné rozmluvy tupily mužů svých živobytí, ona jejich řeč kárala a vážně jim domlouvala. Když pak vidouce, jak prchlého ona snáší manžela, divily se, že nikdy nebylo slýcháno, aniž na ní patrno známkou pozůstalou, že by Patricius ji bil, aneb že by se spolu byli nepohodli třeba jen na jeden den za různicí domácí: v důvěrnosti se jí tázaly po příčině toho. tu ona objevila jim své chování k muži, jak jsme byli pověděli. A které z nich se zachovaly podle toho, zkusivše, děkovaly jí. Také svou tchýni, kterou z počátku proti ní popichovaly služebné zlým našeptáváním svým, tak přemohla poslušností a vytrvalou trpělivostí a tichostí, že ona sama synu svému odkryla nepravé donášení služebných, kterýmiž se rušival domácí mír mezi ní a snachou, a sama žádala o potrestání. A když Patricius i matky poslechnuv, i o kázeň v domě a o svornost v rodině pečuje, výpraskem potrestal udavačky dle rady matčiny, tato všem tutéž slíbila odměnu, kdo by jí, aby se zalíbily, na snachu donášely něco špatného. A jelikož se toho neodvážila již žádná z nich, vždycky spolu měly příkladnou vůli dobrou. Jako v lese často kolem suchého kmene vine se břečtan zelený a bujnými, živými ratolestmi kolem suchého kmene se oplétá, takové bylo manželství Patricia a Moniky, z něhož r. 354. vyšel Augustin; otec pohan hněvivý, prostopášný a matka křesťanka zbožná, mírná, láskyplná a cudná. Ký div, že manžela i syna

získala Kristu! Věru, mnoho zmůže manželka a matka zbožná v rodině. Augustin nemohl zapomenouti na ni nikdy; ona více příkladem než slovem kárala ho. S uctivostí vzpomíná na ni ve svých „Vyznáních“, jak dvakráte za den chodívala do chrámu, hojné udílela almužny, rozšafně spravovala dům a všem v sousedstvu nezištnou prokazovala lásku. Co mu v mládí nejútlejším vyprávěla o Kristu, jak křesťanským modlitbám ho učila, do chrámu vodívala: všecka ta slova hluboko mu utkvěla v duši jeho, i když bloudil nejvíce. I když daleko vzdálen byl od ní, v bouřlivé noci zlého života jako hvězda na nebi zářila mu vzpomínka na zlaté srdce mateřské.

Když Augustin vyšel ze školy domácí, poslán jest na další vzdělání do Madaury; otec chtěl z něho míti muže učeného a slavného ve světě, a matka v prostotě srdce svého domnívala se, že učenost neodvrátí dítěte od Boha. A tu ve škole, kde za nedlouho předčil nade všechny spolužáky, probudila se v něm ctižádostivost a pýcha. Věděl a uměl mnoho, ale srdce jeho zdivočelo, neboť ve škole madaurské nestaral se nikdo o srdce dítěte; jen když prospívaly v učení, mravů nikdo nestřehl, nemravností nikdo netrestal. „Dali mi knihy“ — tak vypravuje sám Augustin — „psané řečí krásnou a lahodnou; leč byl v nich jed a já polykal hltavě, co bylo sladkého, nebaje, že si tím otravuji srdce i duši.“

Šestnáctiletý Augustin vrátil se domů ze školy madaurské, přinesl si vědomosti hojné a jméno nadějného mladíka, ale perlu srdce, nevinnost, pozbyl. Nyní měl na další studia odebrati se do Karthaga. Jelikož pak toto ustanovení vyšlo více z hrdosti otcovy než z nadbytku jmění — bylť jen nezámožným měšťanem Tagastským — tedy

po celý rok přípravy se děly a výlohy se schraňovaly na delší pobyt v Karthagu. A v této době zahálky, kdy prázděn jsa všeho učení dlel u rodičů, přerostlo hlavu jeho bodláčí chtíčův a nebylo ruky, jež by je byla vyplenila s kořenem.

— A proč medle nebděli rodiče starostlivěji nad Augustinem? Vyznává to sám upřímně řka: „Ne Tobě, Bože, to pravím, ale lidem k výstraze. Žádný otec na dítě své tolik nevynaložil jako otec můj; leč otec můj nestaral se, abych podle Boha žil; měl na tom dosti, že vynikal jsem vědomostmi a byl dobrým řečníkem. Jinak všem vášním mým až do nejdivočejší rozpustilosti volnou pouštěl uzdu.“ Co vedle otce takového mohla poříditi slabá matka? Augustin vyznává to bez obalu: „Nevýslovnou starostlivostí varovala mne zbožná matka hříchů tělesných, leč já nedbal jí, ač Bůh to byl, který mluvil ústy jejími. Za ženský žvast měl jsem její napomínání a poslouchati jí věru že jsem se styděl. A tak slepě pádil jsem v záhubu, že když jiní druhové nestydatostmi veřejně se chlubili, studem jsem se zardíval, že jsem méně nestydatý nežli oni; a tak páchal jsem neřesti nejen ze žádostivosti, ale i z touhy po chvále.“

Na vysokém učení v Karthagu uhasla v Augustinovi poslední jiskřička studu; tam vstoupil do spolku, jehož členové sami nazývali se „kazi-světové“, kteří nejen že v skutku byli zkaženi, ale i zkázu a nemrav všude šířili. Tou dobou, co dlel Augustin v Karthagu, zemřel mu otec, který zrovna rok před tím po náležité přípravě přijal svatý křest. — Zatím zmocnila se Augustina touha po pravé moudrosti; i četl spisy mudrců a po-něvadž v nich nenalézal jména Ježíšova, o němž mu matka Monika tolik vznešeného a velebného kdysi vypravovala, otevřel a četl Písmo sv. Slyšme

samého Augustina: „Rozhodl jsem se čísti Písma sv., abych znal, jaká jsou. A nalézal jsem je pyšným nepochopitelná, prostá v počátku, v pokračování vznešená a zahalená v tajemství. A mne Písmo sv. sprostým zdálo se u porovnání se spisy mudrců, neboť nadutost má zamítala prostou jeho mírnost a bystrost má nepronikala vnitřní jeho smysl; Písmo je zajisté takové, že vzrůstá s maličkými; já však styděl jsem se býti maličkým, neboť ve své nadutosti zdál jsem se sobě nad míru velikým v učenosti.

Tehdy vzmáhalo se na východě kacírství manichejské, učení nesmyslné, směšné a škodlivé, jež uznávalo dva bohy, o Kristu i vykoupení mělo pojmy nejzamotanější, upíralo svobodné vůle lidské, zavrhovalo manželství, oltáře i oběti. A v bludech manichejských tápal Augustin plných devět let. „Do takových upadl jsem bláznovství —“ píše později Augustin — „že pouhá vzpomínka na ně studem polévá mou tvář.“ V dvacátém roce věku svého vrátil se Augustin zase do své otčiny a zřídil si tam školu řečnictví. Domyslíme si, s jakou bolestí matka jeho Monika, teď vdova ve smutku, pohlížela na syna nevěrce. Věru že více slz prolila nad smrtí duše jeho než nejedna matka nad zeleným hrobem nejmilejšího dítěte. Den co den modlívala se k Bohu za jeho obrácení se, ano, by mírně trestajíc, ku poznání ho přivedla, s ním pod jednou střechou bydliti ani u jednoho stolu s ním jísti nechtěla.

Tu měla jedné noci zvláštní sen; viděla se totiž ve snu stojící na nějaké lávce dřevěné smutná a zarmoucená; a proti ní přicházel jinoch krásný, veselý a na ni se usmívající a ten po příčině zármutku a slz její se tázal. A když mu za odpověď dala, že zkázu bloudícího syna oplakává,

tu velel jí, aby beze strachu byla a napomínal, aby se obrátila a prohlédla, že kde sama jest, tam že i syn její stojí. Když pak se obrátila, spatřila Augustina stojícího vedle sebe na téže lávce. — I vypravovala synu sen svůj a on jí ho snažil se vyložit v ten rozum, že se to vyplní, až i ona se stane bludařkou — Manichejkou. Leč ona bez rozpaku mu odpověděla: „Nikoliv tak; neboť nebylo mi řečeno, kde Augustin stojí, tam státi budeš i ty, nýbrž kde ty, Moniko, stojíš, stojí i syn tvůj.“

Ale nejen modlitbou a káráním, ale i skutkem hledala zbloudilé duše Augustinovy. Biskupa jednoho učeného a moudrého, ve sv. knihách zbloudilého prosila pláčem usedavým, aby ho navštívil, s ním v rozmluvu se dal, bludy jeho vyvrátil a od zlého k dobrému přivedl. „Nech ho,“ odpověděl biskup, „a jen pros za něho k Pánu; on sám přemítaje pozná, jaký je to blud a jak veliká bezbožnost.“ Když pak neustávala ho prositi v slzách, řekl jí hlasem prorockým: „Odejdi již ode mne, a měj naději: neboť to se státi nemůže aby takových slz syn zahynul.“ A Monika odpověď tu považovala, jakoby jí s nebe byla seslána.

Ještě více otrásly Augustinem slova a smrt nejdražšího přítele. Jako chlapci spolu rostli, spolu do školy chodili, spolu hrávali; když pak vzkvetli v bujaré jinochy, stali se nerozdílnými.

A přítel ten rozstonal se těžce zánětem zimničným, a dlouho beze smyslů ležel v potu smrtelném. A když o něm již pochybovali, pokřtili ho nevědomky; neboť ač trochu klonil se ku křesťanství, až dosud jako Augustin byl pohanem. Po vykonaném křtu přítel zotavil se trochu a ozdravěl. Sotva že s ním Augustin směl mluvit, o tom křtu mu vypravoval a v posměch chtěl ho

uvéstí u něho. mysle, že i on ve smích obrátí křest, kterýž byl obdržel v bezvědomí. Ale nemocný přítel zhrozil se Augustina jako nepřítele a podivnou a neočekávanou rozhodností ho napomenul, chce-li jeho přítelem býti a ostatí, takových řečí k němu aby zanechal. Všecek užaslý a překvapen potlačil své vnitřní hnutí Augustin a odešel mysle, až se zcela pozdraví, že mu zase všecko vymluví. Ale za jeho nepřítomnosti upadl přítel opět do horkosti zimničné a po málo dnech zemřel.

Nevýslovný byl zármutek Augustinův; načkoli pohlédl, smrtí se mu zdálo. Rodiště stalo se mu pokutou, a dům otcovský — bédou: všude hledal přítele a nenalézal; přál si za ním. Pouze pláč zjednal mu občas úlevy.

Toho času přišel do Karthaga Faustus, nejosvícenější ze všech bludařů Manichejských; toužebně očekával ho Augustin, nebo toho se dovolávali Manichejští všickni, ten že odpoví Augustinovi na všechny otázky a zaplaší veškery jeho pochybnosti.

A když přišel, poznal v něm Augustin člověka příjemného a hladkých slov, jenž totéž, co ostatní mluvivali, vykládal, ač slovy mnohem lahodnějšími. Tomu když Augustin pochybnosti a tesknosti srdce svého předložil, tu Faustus upřímně a skromně vyznal, že neumí mu dáti žádoucí odpovědi.

I ustanovil se Augustin konečně na tom, že opustí Afriku a dalšího štěstí že bude hledati v Římě. Před svým odchodem přál si ještě viděti matku. Ta hořce naříkajíc doprovodila ho až k moři; chtěla jej buď obrátiti nebo jíti s ním.

„Trpce oklamal jsem ji, — píše Augustin ve svých „Vyznáních“ — „když mne zdržovala;

přelhal jsem ji, že chci jenom pobýti na lodi s přítelem, jenž za příznivého větru miní odplouti. A když zdráhala se beze mne jíti zpět, s tíží přemluvil jsem ji, aby vedle břehu v kapli svatého Cypriana čekala přes tu noc. A v té noci já tajně odplul; ona však trvala na modlitbách a prolévala slzy. Nebo co prosila od Tebe, Bože můj, tolika slzami, než abys odplouti mne nechal? A zdálo se, že jsi jí nevyslyšel... Vítr vál nadýmal plachty naše, a vzdaloval nás od břehu. Dopustil's to, Bože, a tenkrát nevyslyšel, abys jen žádostem mým a bolestem jejím tím dříve učinil konec. — Matka má dosti se vypla- kavši a na mou nevěrnost a ukrutnost vyžalo- vavši opět znova počala se modliti za mne a odešla domů; já pak do Říma.“ — V Římě Augustin onemocněl dosti těžce. Monika toho nevěděla, ale přece modlila se za syna denně, když do chrámu Páně přicházela. — Jakmile povstal z nemoci, povolán jest za učitele řečnictví do Milána, kde seznámil se s biskupem Ambrožem, ježž si za- miloval. Tehdy už rozednívati se počalo v duši jeho.

Tu přišla za ním matka jeho, silná v pobož- nostech, po zemi i po moři ho následujíc, ve všech nebezpečích důvěrou v Boha bezpečná. „Nalezla mne nebezpečně tonoucího v zoufalství —“ vyznává sám Augustin — „a když jsem jí pověděl, že nejsem již Manicheovcem, ale ani křesťanem, ne- zaplesala radostně, jakoby něco neočekávaného uslyšela. Nezaplesalo srdce její radostí, když usly- šela, že z velké části již jest vyplněno, oč k Tobě, Bože, denně byla vzdychala; leč se srdcem dů- věry plným pravila mi, že víru má v Krista, prvé než z tohoto světa vykročí, že uzří mne věřícím katolíkem. Do chrámu Páně chodila ještě horlivěji a na Ambrože biskupa zrak svůj obracela.

Milovalaf muže toho jako anděla Božího, poněvadž poznała, že skrze něho aspoň tak daleko jsem přiveden. A Ambrož často, když mne spatřil, jal se velebiti matku mou, blahoslavě mne, že takovou mám matku.“ Konečně ruka Hospodinova probudila duši Augustinovu k životu věčnému. R. 387. o svátcích velikonočních pokřtěn jest rukou biskupa Ambrože v Miláně, když se byl prve vzdal úřadu učitelského.

Aby pak prospěšněji mohli sloužiti Bohu, Augustin a Monika vraceli se z Milána do Afriky. Bylo to v Ostii nad Tiberou, kdež vzdáleni hluku světského po obtížích dlouhé cesty odpočívali, strojíce se k další plavbě. Samotni dva stojíce u otevřeného okna, odkud viděti bylo přes zahradu na otevřené moře, rozmlouvali spolu velmi líbezně ne o minulosti, ale o tom, co čeká na ně. Rozjímali o radostech, o nichž dí Písmo sv., že ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na mysl lidskou nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují . . . a pak s radostmi těmi porovnávali rozkoš smyslů tělesných a dovolenou blaženost pozemskou, těla vzkříšení a odplatu věčnou . . . Tu matka Monika pravila Augustinovi: „Co se mne týče, synu, nic mne více nepoutá k tomuto životu. Co bych zde ještě činila a proč zde jsem, nevím, neboť se již naplnila naděje má. Jedno bylo, proč jsem si právala prodlíti v tomto životě, abych tě viděla křesťanem katolickým, prvé než umru. Hojněji mi Bůh toho udělil, že tě vidím sluhou Božím, jenž jsi odvrhl od sebe všecku rozkoš pozemskou. Co bych zde více činila?“

As v pěti dnech na to padla Monika do mdloby a do nemoci. Augustin a bratr jeho stáli u lůžka jejího, zarmoucení nad tím, že tak daleko

domova, v neznámé cizině, překvapila nemoc dobrou jejich matku. Věděliť, že si byla zjedнала hrob vedle muže svého, aby prach obou manželů, kteří tak svorně žili, odpočíval pod jedním drnem zelerým. Když přišla Monika k sobě, zvolala: „Kde jsem byla?“ A hledíc na syny zármutkem sklíčené, pravila: „Pochovejte zde matku svou!“ Augustin mlčel zadržuje pláč, ale bratr jeho pravil něco, že by si přál, aby neumřela v cizině, nýbrž ve vlasti, což je šťastnější. Slyševši to, se zarmoucenou tváří pokárala ho pohledem, že tak smýšlí, načež pravila: „Pohřběte kdekoliv tělo toto; nic vás starost o mne nezarmucuj; jediné o to vás prosím, abyste pamatovali na mne při oltáři Hospodinově, kdekoliv budete.“ A když tuto žádost vypravila slovy, jak mohla, umlkla; nemoc se zhoršila. bylo jí těžko a devátý den své choroby duše její zbožná a bohumilá zbavena je těla, v padesátém šestém roce věku svého, l. P. 387. Augustin zatlačil jí oči a pochoval v Ostii na břehu mořském. Po té navrátil se do vlasti, žil 3 léta na samotě blíže Tagasty; r. 391 posvěcen v městě Hippo na kněze a pro svou zbožnost i učenost učiněn pomocníkem tamějšího staříckého biskupa, po jehož smrti r. 395. zvolen jeho nástupcem. Jako biskup staral se nad jiné o přiměřené vzdělání mladšího duchovenstva zřízením semináře. Zemřel r. 430. při dobývání města stoličního skrze Vandaly. Památku jeho slaví církev dne 28. srpna a sv. Moniky dne 4. května. Slovy, spisy a životem působil Augustin na zdar křesťanstva netoliko v Africe, nýbrž celého oboru tehdejšího světa. — Monika! jak spanilý to vzor všem manželkám a matkám křesťanským! Příkladným životem, modlitbou a trpělivostí získala Kristu muže i syna a církvi velikého světce — Augustina.

Anthusa.

Anthusa pocházela z bohatého i vzácného rodu v Antiochii a vynikala nejen půvabem krásy tělesné, nýbrž i spanilostí jemné, Bohu oddané duše. Záhy (as r. 345.) provdala se za muže hodného lásky její, podavši ruku Sekundovi, přednímu to důstojníku ve vojště císařském. Nelíčená zbožnost a upřímná láska byla něžnou páskou těchto dvou šlechetných manželů v blaženém sňatku, jenž požehnán byl dvěma dítkami: synem a dcerou. Bohužel staré přísloví: „Když štěstí nejvíce chřestí, boj se neštěstí,“ vyplnilo se i zde; po sedmi letech zemřel Sekundus.

Ač milujícímu srdci přetěžko bývá ozeleti ztráty takové, dostalo se křesťance Anthuse útěchy s nebes a vznešená láska její objevila se v plné síle své. Urozeností, bohatstvím a spanilostí těla i duše slynoucí mladé vdově nenedostávalo se ovšem četných nápadníků, kteří se ucházeli o její ruku; leč Anthusino srdce bylo příliš oddáno zesnulému muži, a stav vdovský zdál se jí souzen od Boha. „Kdyby byl Bůh chtěl, — tak pravila u sebe — „abych žila ve stavu manželském, nebyl by mi zajisté odňal chotě mého Sekunda; nezbývá tudíž leč s neztenčenou láskou milovati manžela, jenž mi sice umřel, ale nyní ve slávě Kristově miluje mne zajisté srdcem vroucnějším a světějším než mohl za života pozemského.“

Při takových názorech nemohla se ovšem odhodlati k novému sňatku, za to však všecku lásku, již chovala k drahému nebožtíku, přenesla cele na oba sirotky a odchovala církvi sv. syna mezi svatým Otcí na východě ve svém způsobu jediného — Jana Zlatoústého neboli Chrysostoma.

Ježto dceruška ještě za mládí svého odebrala se za otcem k Spasiteli, byl Anthuse syn Jan, živoucí to obraz zesnulého manžela, nejdražším pokladem na zemi; srdce jeho zušlechťovati, mysl jeho všestranně vzdělávati měla tudíž na péči pilné, což za tehdejších rozličnými bludařstvími pobouřených časů nebylo málo. „Špatné příklady kazí dobré mravy“ a v Antiochii bylo těch špatných příkladů drahně; bludy nad bludy, vlačnost u víře, porušenost mravní, pohanské neřesti a zábavy, závodiště, divadla s kratochvílemi, při nichž tlumeny stud i cit. Za takových okolností, jak bývá těžko uchrániti srdce lidského od všeliké úhony. Přes to vše světské nemravy, pohanské obyčeje, rozličná bludařství nepřekročila prahu domu Anthusina: velebné žalmy, a vznešené hymny ozývající se pod střechou její, činily dům zpola chrámem. Z této domácí svatyně Anthusa nevycházela leč do kostela na bohoslužbu nebo do koupelí. Doma pak sama upravujíc hospodářství, volný čas věnovala modlitbě a čtení Písem sv., přední péči při tom majíc o zdárné vychování svého syna a o křesťansky zvedenou čeleď.

Příkladný život, jaký vedla, počestnost mravů, nelíčená zbožnost samoděk vybízely k následování. K příkladu přidávala i srdečné slova: jsouc dobře obeznámena s Písmem sv., vybírala z této nepřeborné pokladnice vzácné perly, ukládajíc je v srdce dítěte již od malička. Tak stávalo se Písmo svaté pacholeti a zůstávalo jinochu,

muži i kmetu po celý život pramenem zavlažujícím duši. Libým zpěvem, jakým pronášely se žalmy, vnikaly hlouběji a zakořeňovaly se rychleji nebeské pravdy v srdci útlého synáčka. Vědělať Anthusa zajisté, že dlužno lámati chléb života i maličkým a utvrzovati jemnou mysl jejich v bázni Boží. Proto také neslýchával Jan její dětské báchorky, za to však dojímavé příběhy ze starého i nového zákona; jimi zaněcovalo se srdce mladistvé ku pravdě a všemu dobrému, jakož i odvahou ke skutkům šlechetným pro Boha. Na závodisti a do divadel synka nevodila za to však brávala ho s sebou pilně do kostela. Ký div, že Bůh žehnal starostlivé péči svědomité matky, což ukázalo se patrně, když nastalo Janovi choditi do školy. Šlechetná Anthusa vidouc při dítěti schopnosti nadobyčejné, nelitovala nákladu, aby mu opatřila učitele nejlepší. Značné dědictví po otci stačilo synu ovšem na vydání ve školách z důchodů vlastních, leč Anthusa chtěla míti o vzdělání synovo úplnou zásluhu a zapravovala tudíž vše z věna svého, což srdce její blažilo měrou nemalou.

Větší starosti nastaly jí, když musila synáčka svěriti učiteli řečnictví Libaniovi, nepříteli křesťanstva, jenž vybroušenou řečí pokoušel se odvrátiti Jana od víry, k níž se přiznávala matka a ve které byl zemřel otec Sekundus. Učinila tak s bolestí velikou, ale nemohla jinak, an z rozkazu císaře Juliána odpadlíka žádný křesťan gramatice a řečnictví nesměl učiti. Proto zdvojnásobnila nyní modlitby své a jako anděl strážný bděla nad svým miláčkem, tak že divadla, šalby a neřesti veřejného života neporušily srdce Janova. V dvacátém roce věku svého stal se učněm a žákem biskupa Meletia, z jehož rukou byl přijal

i svatý křest. Tou dobou probudila se v něm svatá touha po životě mnišském; vábil ho život posvěcený modlitbou a prací. Lákala ho svatá kázeň a tichá samota. Nad to povzbuzoval jej dávný druh z mladosti, Basilius, jenž znaje již rozkoše a blaho života cele zasvěceného Bohu, toužil míti po boku svém na poušti milovaného druha. Ale úmyslu toho zděsila se Anthusa, ne snad z lichých předsudků proti životu mnišskému, nýbrž proto, že nechtěla žíti odloučena od svého miláčka.

Zamýšlený odchod synův na poušť rovnal se jí smrti; ona však stále přála si, aby jí syn její Jan zatlačil oči a osladil jí poslední okamžiky vezdejšího života. Sv. Jan Zlatoústý líčí sám boj svůj, jehož se musil podjati se srdcem milované matky.

„Jakmile matka má počala tušiti,“ — tak vypravuje — „co obmýšlím, vzala mne jednoho dne za ruku a uvedši mne do svého pokojíku, kynula mi, abych se posadil vedle ní na lůžku, kdež mne byla v bolestech porodila. Tu hořce slzíc naříkala:

„Mně, synáčku můj, nebylo vůlí Boží přáno, těšiti se po dlouhá léta s otcem tvým šlechtným. Smrt jeho brzy po tvém narození učinila tě sirotkem a mě předčasnou vdovou . . . A jaké tu nastaly mi starosti! Ale já všemi těmi věcmi nedala se pohnouti, abych se vdala po druhé . . . Posilněná pomocí s hůry i v nehodách nalézala jsem nemalé útěchy, kdykoliv jsem ti hleděla ve tvář, pozorujíc při tobě živý, rázný a krásný obraz svého nebožtíka. Nebudeš mne také moci viniti, že bych ti byla ztenčila dědictví po otci. Já ti je věru uchovala celé a neporušené; vše, čeho slušné vychování vyžadovalo, zapravovala

jsem vždy z věna svého . . . Za to vše žádám jediné toto: neuvrhuj mne do nového vdovství (svým odchodem na poušť), nerozněcuji znovu zármutku mého poněkud udušeného, posečkej na mé skonání. Vždyť pak se odtud odeberu brzy! Dokud je ve mně duše, zůstaň se mnou! Neurázej marně a svévolně Boha, do takového neštěstí pohroužej matku, jež ti v ničem neublížila . . . Byť bys pak se i domníval, že i mnozí jiní tě milují, věz, že žádný ti tolik pohodlí neopatrí jako já. Není věru žádného, jemuž by sláva i spása tvá tolik ležela na srdci jako mně.“

Láska potkala se s láskou; syn zvítěziv sám nad sebou, ostal u matky, stal se lektorem (předčítačem) v církvi a vynikl brzy ve sboru duchovenském. Zbožná matka měla se za šťastnou, mohouc synu svému, nadšenému snažiteli po křesťanské dokonalosti, pomáhati opatřováním potřeb vezdejších. Byloť jí ještě popráno, zříti na vlastní oči, že její oběti, modlitby a práce nebyly nadarmo; syn její stal se. čím ho míti chtěla — křesťanem, jenž hotov byl všechn život svůj zasvětit Bohu. Tím byla úloha její dovršena; smrt jí (as r. 373.) nepřekvapila. Vždyť ostal po ní syn, jenž zatlačiv drahé rodičce oči, dalším životem a velikými činy oslavil její památku.

* * *

Anthusa byla první učitelkou syna, jehožto jméno od věků stkví se mezi předními učiteli církve. Zbožná matka ta slovy i skutky obětovné lásky vodila syna svého ke zřídlu pravdy věčné, budíc mysl, tužíc vůli k touhám a žádostem nebeským. Její vzorný život, její věrnost a láska k církvi staly se úrodným semenem a požehnanou

rosou, jež padaly na kyprou půdu mladistvého srdce, modlitbami šlechetné rodičky zasvěceného Bohu. Pozorujíce v duchu mládí Augustinovo a Chrysostomovo i vznešené jejich matky, Moniku i Anthusu, nemůžeme nezavolati: „Vzbuď nám, Pane, Moniky a Anthusy, a církvi Tvé dostane se Augustinův a Zlatoústcův!“

Nonna.

V Nazianzu. vesničce v Kappadocii, žili v druhém desítiletí čtvrtého století manželé: Řehoř, pohan a Nonna, křesťanka. Kdyby byl někdo hledal po všech končinách světa, lepšího manželství by nikde nenalezl. Co mužové a ženy mají do sebe dobrého a výborného, splynulo zde v jedno, tak že manželství to bylo svazkem neméně ctnosti než těla. Nebo ač nad jiné předčili, leč sami sebe pro stejnost a rovnováhu ctnosti předčiti nemohli. „Adamovi dána jest žena za pomocnici; ale pomocnice ukázala se protivnicí, společnice nepřítelkyní, protože vнадou rozkoše podvedla muže. Mému otci však“ — tak mluví při pohřbu Nonny, vlastní syn, sv. Řehoř Nazianský — „byla od Boha dána žena nejen za pomocnici, ale i za vůdkyni, jelikož ho slovem i životem navedla ku všemu dobrému.“

Ač v ostatních věcech, jak to zákony manželství s sebou nesly, poslouchati svého muže, pokládala za věc nejlepší, proto však nikterak se neostýchala vyučovati ho víře a pobožnosti. Za to ona velikou zasluhuje pochvalu, ale větší manžel za to, že jí poslouchal.

Jiné ženy mají obyčej, že se chlubí spanilostí krásy i přirozené i strojené; Nonna naproti tomu za jedinou krásu uznávala tu, která záleží buď v zachránění nebo dle možnosti v očištění

duše, obrazu Božího; ozdobu na oko strojenou zanechala těm, kteří se veselívají na divadlech. Rovněž měla za to, že jedině pravá urozenost zakládá se v pobožnosti a v tom, abychom poznali, odkud původ máme, a kam zase konečně přijdeme.

Kdežto některé ženy nevšední péči o domácnost a hospodářství, jiné pobožností výtečnými se činí, (neboť obého dosíci těžko bývá), předčila Nonna nade všecky v tom i v onom, protože obé konala převýborně.

Zvelebovalať hospodářství pilností a vtipností tak znamenitě, jakoby byla pobožnosti neuměla sloužiti. Bohu zase a věcem božským oddávala se tak, jakoby daleko byla vzdálena od pečování o věci domácí; jedno jí nepřekáželo v plnění druhého, ba spíše ji podporovalo.

Nonna neměla na sobě nic ženského leč pohlaví; pohlavím žena, ale mravy a ctnostmi předčila nad muže. Postila se, bděla na modlitbách, pěla žalmy i v noci, a k témuž naváděla i děti své: Řehoře, Caesara, a dcerušku Gorgonii. K chudíně byla štedrou tak, že by jí nebylo stačilo ani plné moře vezdejších statků na udělování almužen. Kdyby možno bylo, sama sebe i děti své by prodala, by strženými penězi pomohlo se chudým. Proto i při smrti své vše co měla, zanechala nuzným. Ovšem, ne pro lidskou chválu tak činila.

Rovněž i jiné skutky milosrdenství prokazovala sirotkům a vdovám nešťastným a zarmouceným. Pohanům se vyhýbala a ač jinak samá vlídnost byla, přece ani nejvznešenějším z nich ruky nikdy nepodala, aniž jich políbila, aniž s nimi stolovala; jejich divadel a schůzí pečlivě se stranila.

Ve svatyni kromě modlitby nikdy nahlas nepřomluvila, aniž k oltáři obrátila se kdy zády, aniž podlahu poskvřnila pliváním.

Za obrácení svého muže prosila často Boha na kolenou v slzách se rozplývajíc a tak modlitbou, postem, prosbami, povolnostmi, kázáním, domluvou i zapřísaháním, zejména pak bezúhonným, šlechetným životem získala konečně manžela Kristu. Jako kapky stále dopadající i tvrdý kámen vyhloubí a proniknou, tak zdařilo se i Nonně. Časté úvahy mužovy o pravosti křesťanství a lichosti bludařství, jemuž náležel, jakož i zvláštní zjevení, které měl: vše to přispělo k jeho obrácení se na víru. I jal se kdysi náhle zpívat, co dříve nikdy nečinil, počátek žalmu: „Raduji se z toho, když se mi říká: „Do domu Hospodinova půjdeme.“ — Pěl zpěv nový, nezvyklý, muž Řehoř, čemuž Nonna naslouchala s blahou radostí. A tak posvěcen jest muž nevěřící skrze ženu věřící, jemuž byla v pravdě pomocnicí, vůdkyní a učitelkou. Jelikož byl Řehoř v Písmě svatém znalý, učený a životem ctnostným předčil nad mnohé, posvěcen na biskupa v Nazianzu. Nonna, která manžela svého získala Kristu, posvětila i děti své ještě před jich narozením k obzvláštní službě Boží, dle čehož i vychování jejich řídila. Zejména o prvorozeného Řehoře, jenž r 325. se narodil, měla nevšední péči, starajíc se o jeho pravé a božské dobro. Záhy jako Samuela uvedla ho do chrámu, a aby žil jako onen, všecku práci si dala.

Po způsobu a mravu onoho času položila Nonna synku Řehořovi ještě dítěti do rukou Písmo svaté na důkaz poslušnosti, k níž se ono tímto zavazovalo. Vzpomínka na zmíněnou událost z mládí dojímala po celý život hluboce na-

šeho Řehoře. Když jsa mladíkem ještě, plavil se kdysi po moři, nastala bouře a loď byla u velikém nebezpečí. I prosil Řehoř co nejsnažněji Boha o zachování života, aby pak přání matky své mohl dostáti. Všemocný modlitbu jeho vyslyšel a výborný jinoch máje to za druhé posvěcení života svého Bohu, právem se domníval, že jest od té chvíle dvojnásobně — slibem své máteře i milostí Boží, která jej zachovala — zavázán, všechn život svůj věnovati službě Boží. Proto záhy již obíral se mladý Řehoř čtením Písma svatého a cvičením ascetickým, máje v matce výtečný vzor.

Jinošíkem jsa, měl kdysi zvláštní vidění: dvě spanilá děvčátka v skromném šatě blížila se k němu a vábila ho k sobě. Na otázku, kdo jsou, odpověděla jedna: „Jméno mé jest Čistota“ a druhá dodala: „Já jmenuji se Mírnost.“ A oběma těmto ctnostem zasvětil také svůj celý život.

Prvního vzdělání literního dostalo se mu v Caesareji, načež v Palestině Thespiem v řečnictví byl vyučován; pak odebral se k dalšímu vzdělání do Alexandrie a naposled vydal se do Athén, kde seznámil se s krajanem svým Basilem Velikým, s nímž vešel v trvalé přátelství. Oba společně bydlili a studovali, a jakkoli obklopeni byli samými pohany, přece nepřestali býti horlivými křesťany. Láska k Bohu, k pobožnosti a vědě spojovala duše jejich svatou páskou. Jádrem přátelství jejich byla myšlenka, aby druh druhem a s druhem k Bohu dostal se do blaženosti věčné. R. 356. opustil Řehoř Athény, ač byl žádán, aby tam jako učitel řečnictví se usadil; učitelé i četní spolužáci doprovodili ho do přístavu a v slzách s ním se loučili. Mladý učenec odebral se z Athén

nejprve do Cařihradu, kde bratr jeho Caesar jako lékař dobré pověsti požíval, načež nastoupili oba společně cestu do vlasti. Tam přijal Řehoř svatý křest, an tehdy bývalo zvykem, až ve zralém věku tuto svátost slavně přijímati. Po té snažil se plniti slib, za bouře mořské učiněný. Sloužiti Bohu o samotě, bylo nejmilejším jeho přáním, a když přítel Basil zřídil nedaleko Nové Caesareje v Pontu osadu poustevnickou, přidružil se k němu i Řehoř. Tam žili oba blaženě jako bratři, v tuhé kázni sloužíce Bohu. Ještě v pozdním věku vzpomínal Řehoř na tu dobu, již trávil s Basilem na poušti, volaje: „Kdo vrátí mi ty šťastné dny, kdy jsa s tebou zaměstnán prací společnou, požíval jsem pravého blaha! Kdo vrátí mi to prozpěvování žalmů, noční bdění a ty modlitby, jež vzdalovaly nás od země a povznášely k nebesům!?“ — Když přítel Basil v rozepři přišel s biskupem Caesarejským, Řehoř urovnal vše; podobně i když starý otec jeho v Rimini podepsal arianské vyznání víry, neprohlédaje bludu jeho, rozpadal se s druhými biskupy i s lidem svým, podařilo se mu rozpor ten urovnati. — Ač se dal r. 361. s otcem na kněze posvětit, přece z veliké pokory nepustil se do života veřejného, nýbrž uprchl opět na poušť k Basilovi a tam v úkrytu pěstil vědy; tam sepsal spis proti Juliánu odpadlíkovi, v němž po způsobu proroků starozákonních vytýká mu ostře příkoří na křesťanech a církvi Páně páchané. Když r. 370. Basil arcibiskupem Caesarejským se stal, posvětil Řehoře na biskupa v Sasimě; leč nenastoupil na místo to, jelikož Sasima na křižovatce tří silnic ležíc, příliš hlučnou mu byla. Raději zůstal po boku staříckého otce, aby ho zastupoval v úřadě biskupském. Zatím zemřel mu zbožný bratr Caesar

i sestra Gorgonia a r. 373. i otec a po něm matka Nonna, oba u vysokém věku. Řehoř pohřeb otcův i matčin opěvuje básní společnou. Na to uchýlil se do Seleucie, kde žije o samotě, sloužil Bohu a skládal věroučné spisy, básně a řeči. Zde stihla ho r. 379. bolestná zpráva o úmrtí věrného přítele Basila, jehož smrt hořce oplakával. V Seleucii obdržel Řehoř pozvání do Cařihradu. Tam byli totiž katolíci za panování císaře Valenta všechny chrámy postoupiti musili Arianům, po jeho smrti pak r. 378., když počali oddychovati volněji, ohlíželi se po moudrém a obezřelém vůdci. I obrátili zření své k našemu Řehořovi, jenž konečně na domluvu přátel svých přijal pozvání a uvázal se ve správu pravověrné obce cařihradské, již brzy přivedl k rozkvětu. Císař Theodosius dal jej za to r. 381. na sněmu cařihradském jmenovati biskupem, čemuž však později příslí biskupové egyptští a macedonští odpírali, protože Řehoř pro Sasimu byl určen a posvěcen. Té příležitosti použil Řehoř, aby se zcela vzdal úřadu biskupského, a navrátil se do Nazianzu na zděděný po otci stateček, trávil stáří své klidně ve stínu stromů, jež za mládí svého sázel a pěstoval. Tam žil po způsobě poustevníkův v postu, bdění, na modlitbách a zbožných rozjímáních; sláma byla mu ložem, pytel přikryvadlem, prostý plášť oděvem.

Odkázav veškeré jmění své chudým, dokončil blahodárný život svůj r. 390. Výroční památka jeho smrti koná církev dne 9. května.

Řehoř Nazianský náleží mezi nejpřednější spisovatele a učitele církevní. Spisy jeho obsahu věroučného i obranného, četná kázání, mnoho listův a duchovních písní a básní zjednaly mu příjmi „bohoslovec“ (theologus) a svědčí dosud

o hluboké jeho učenosti, zbožnosti a horlivosti.

Matku jeho, sv. Nonnu, uctívá církev západní i východní; západní dne 5. srpna.

Výroční památka smrti sv. Gorgonie*) připadá devátého února a sv. Caesara, lékaře, dvacátého pátého února.

*) Řehoř Nazianský mluvě nad mrtvolou své sestry Gorgonie pravil mezi jiným: „Naše sestra byla vážná a veselá zároveň; ale při své vážnosti nebyla zasmušilou, její přívětivost nebyla slabostí. Její vážnost mohla se nazývatí opatrností, její přívětivost dobrotou a skromnost upravovala všechny věci s takovou měrou, že dobrota zvyšovala její sílu, i když ji mírnila . . . Jí se protivilo líčení a vše ješitné fíntění, kteréž znetvořuje krásu přirozenou, již Bůh dává svému tvorů. Jediná barva byla jí drahou, barva, jež pochází ze stydlivosti; ona dávala přednost čisté nevinnosti před každým leskem . . . Dům její byl útlukem všem členům rodiny, jestliže ho měli zapotřebí, a její statky nebyly méně majetkem chudých jako nebývají obyčejně vlastnictvím bohatých . . . Proto také zůstala na zemi jen tělo; naučila se již ode dávna vyměňovati své jmění za naděje budoucího života. Co se týče její dítek, zanechala jim na místě všeho dědictví touhu po tom, aby si zjednaly její slávu následující její ctností.“ Jsou to v pravdě tahy (rysy) ženy a matky, jako je dává evangelium ženě křesťanské.

Emmelie a Makrina

Pohrdaný kraj kappadocký v Malé Asii proslavil se ve IV. století po Kristu největším počtem světců, z nichž v dějinách církevních zanechala nesmrtelnou památku trojice kappadockých biskupů, rodní bratři Basil Veliký a Řehoř Nysský, a věrný přítel Basilův, Řehoř Nazianský.

Výborný řečník Eusebius a manželka jeho Emmelie měli deset dětí, z nichž tři svatí synové svatých rodičů seděli na stolci biskupském: Basil, Řehoř, Petr a věkem nejstarší dcera Makrina vřaděna rovněž do počtu světic. Emmelie od let dětských spravovala se ve všech věcech vůlí Boží. Když jí zemřeli rodiče, tu ona slynouc krásou neobyčejnou a bojíc se, aby násilníkům nepadla do rukou, viděla se nucena provdati se za výtečného řečníka Eusebia, ač o 30 let staršího. Bůh požehnal sňatku jejich a prvním plodem lásky manželské byla Makrina, druhým synáček Basil, jenž koncem r. 329. v Caesareji kappadocké se narodil. O zdárné výchování jeho pečovaly: starostlivá matka Emmelie a babička Makrina, odchovanka sv. Řehoře Divotvorce, jež napájely ho záhy učením sv. víry a vpravovaly mu první ponětí o Bohu; ty vstípily do duše jeho již za útlého mládí pravou zbožnost, pokoru a lásku k čistotě. Toho vděčně vzpomínal Basil i v pozdním věku, jak zřejmo z listu jeho Eustathiovi

Sebastenskému zaslaného: „Honosím se tím, že jsem v sobě zachoval a rozmnožil nauku o Bohu, kterou jsem přijal od blahoslavené matky své Emmelie a od báby své Makriny.“ A v listě k Novocaesarejským napsal: „Blahoslavená bába má Makrina vychovala i vyučila mne slovům přebíhajícího Řehoře, jež ve věrné paměti zachovala a mně za mládí mého vštíplila.“ A při jiné příležitosti píše: „Nikdy nezapomenu hlubokých dojmů, jež učinily řeči a příklady této vzácné paní Makriny na mou útlou duši.“ Ježto dítky Makrina, Basil i mladší Basila Řehoř jevily cíleho ducha, matka Emmelie pilně studovala, aby je mohla sama vyučovati. Z Pisma sv. vybírala místa příhodná a snadno srozumitelná, aby jimi učila děti, zejména z knihy Moudrosti a Přísloví, pokud měly vztah k životu praktickému. I Žalmy s nimi probírala v jistých dobách a Makrina zpívala skutečně žalmy všude, ať vstávala ať uléhala na lože, ať počínala se učití nebo přestávala, ať ke stolu sedala nebo za jídlo děkovala. První základy vzdělání vědeckého dal Basilovi otec, slovník právník a učitel řečnictví v Caesareji. Po té odešel na vyšší školy do Cařihradu a Emmelie i Makrina byly nyní doma neunavnými učitelkami Řehořovi, jakož sám ve spise k Olympiovi vyznává. V Cařihradě poslouchal Basil přednášky nejslavnějšího té doby řečníka Libania, jehož úctu i přízeň získal si svou mužnou vážností a láskou ku vědám. Z Cařihradu odebral se do Athén, aby tam v hlavním sídle řecké vzdělanosti dovršil svého vzdělání. Tam sešel se s Řehořem Nazianským, ježž znal už z domova, a přilnul k němu nejpevnějším svazkem přátelství. Bydlili a studovali společně druh nade druhu ve vědách i ctnostech šlechetně zápolíce. Daremným spolu-

žákům netovaryšili a prostopášných společností se strauili. V Athénách znali pouze dvě ulice; jednu, kudy spěchali do škol, a druhou, vedoucí do chrámu; všechny cesty ostatní, do divadel, závodistišť a jiných místností zábavných ostaly jim neznámy. Porušeností tehdejšího světa nenakazili se. Učíce se pilně, hledali a nalézali nejmocnější zdroj proti pokušením v práci, modlitbě a v tiché samotě.

Basil učiniv v řečnictví a filosofii znamenité pokroky a dokončiv studia, vrátil se r. 355. domů. Nyní ocitl se na rozpacích, kterou dráhu životní měl by zvoliti. Srdce nutkalo ho k životu sebezapíravému, leč duch jeho toužil po činnosti veřejné

Zatím sestra jeho Makrina rozvila se v pannu spanilou a byla dožadována od mnohých za manželku. Otec slíbil ji, až by dospěla, jednomu obhájci, řečníku znamenitému; ten však náhle zemřel a Makrina nechtěla pak již žádnému jinému podati své ruky a odmítala vytrvale všechny nápadníky. Ostala tudíž u matky, často churavící, a vypomáhala jí pilně, zejména při výchově ostatních menších bratrů a sester. Řehoř dlel touže dobou na studiích, načež doma dle návodu bratra svého Basila dále se vzdělával. Když Basil domů se vrátil, učený a na výsost vzdělaný, domnívala se sestra jeho Makrina, že srdce jeho nasáklo pýchou, jež často z učenosti se rodívá, i hleděla mu záhy vpraviti jinou moudrost, jež vším pohrdá a žije v chudobě i sebezapření. Basil nastoupil na dráhu právnickou, vynikl jako řečník věhlasný, leč brzy zprotivila se mu všechna čest i sláva světská, a když Makrina nepřestávala mu domlouvat, aby věnoval své schopnosti povolání vznešenějšímu a cíli vyššímu, uposlechl jí, dal se pokřtiti

a počal studovati posvátné vědy s rovnou pílí, jako dříve v Cařihradě a v Athénách pěstoval vědy světské. Potom vydal se na cesty po Palestině, Syrii a Egyptě, vyhledávaje všude poustevníkův a klášterníkův, aby naučil se od nich prostotě a moudrosti bohobojného života křesťanského.

Zatím Makrina s matkou Emmelií a se služkami, jež byly v domě, utvořila náboženskou společnost, v níž všechny byly mezi sebou sestrami; jako sestry žily svorně v písních a modlitbách se předstihující. Basil vrátiv se po dvou letech s cesty, na níž nabyl drahně zkušeností, byl zcela novým člověkem, jenž hořce toho želel, že celé mládí své věnoval dychtění po moudrosti světské; i jal se nyní horlivě plniti, čemu se podívoval na jiných.

Tou dobou zemřel četné rodině otec Eusebius a nejmladší syn Petr narodil se Emmelii po jeho smrti; toho vychovávala sestra Makrina ponejvíce sama, neunavně zaměstnávajíc ho od malička náboženským vyučováním a cvičením, že mu na jiné věci ani chvílky nezbyvalo. Byla bratru otcem, matkou, učitelkou, strážkyní a rádkyní ke všemu dobrému a to s takovým zdarem, že již od útlého mládí vyznačoval se neobyčejným úsudkem. Přední zření své obracel zejména k věcem božským, ku ctnostem; chtěje se připodobniti sestře, zdál se dostihnouti brzy bratra Basila. Petr žil doma u matky, i když se přestěhovala na svůj stateček při řece Iris, blíže Nové Caesareje. Tam založila Makrina klášter panenský a žila v něm s družkami v pobožnosti, sebezapírání a dobročinnosti.

Nedaleko zřídil si i Basil poustevnu a žil tam v tichém zátiší z počátku s mladším bratrem Řehořem a s přítelem Řehořem Nazianským; později shromáždil kolem sebe drahně poustevníků

z okolí, jimž byl vzorem sebezapíraní; těm složil i důmyslná pravidla, velkou a malou řeholi, čímž stal se zakladatelem života klášterního na východě. R. 364. povolal arcibiskup Caesarejský Eusebius Basila za předčítače Písem sv. do svého stoličného chrámu; po dvou letech posvětil ho na kněze, aby jemu staříckému a slabému byl v činnosti velepastýřské pomocníkem a rádcem.

V Caesareji kázal Basil pilně slovo Boží, potíral bludy a dobročinností získal si obecnou vážnost i lásku. Po smrti arcibiskupově stal se r. 371. Basil sám jeho nástupcem. Téhož roku zvolen mladší bratr jeho Řehoř biskupem v Nysse.

Když císař Valens skrze svého praefekta Modesta pohrozil Basilovi, nepřidá-li se k Arianům, zabráním statků, vyhnanstvím, mukami ano i smrtí, usmál se této vyhrůžce a odvětil klidně: „A nic více? — Z toho všeho netkne se mne ani jedině. Kdo ničeho nemá, tomu nemohou býti statky po-brány. Vyhnanství neznám, neboť všude jest domov můj. Muk se nebojím, ježto těla takřka nemám. Smrt pak jest mi vítanou, anať mne rychleji přivede k Bohu!“ Tato nezlomná statečnost a vážná důstojnost arcibiskupova zjednaly mu na čas svatý pokoj i úctu zarytých nepřátel. Zatím matka Emmelie chystala se z tohoto světa na věčnost. Když umírala, seděla jí u hlav Makrina a u nohou nejmladší syn Petr. Emmelie vzala jejich ruce do svých a pravila: „Pane, Tobě obětuji zde mého života prvotiny (Makrinu) a mého života desátek (Petra). Tobě náleží právem. Na tyto oba sešli Svě posvěcení!“ S těmi slovy vypustila duši tiše jako ptáče, když ve spánku si oddechne.

Po té odešel i Petr do světa na studie. Když po osmi letech zemřel Basil, truchlilo vše, církve

i země; srdce sestry Makriny krvácelo, ale duše její byla klidná.

As po půl létě vracel se bratr její Řehoř, biskup Nysský, z církevního sněmu Antiochenského i zatoužil spatřiti sestru Makrinu; neviděl jí již několik let. Cestou k ní měl zvláštní sen; zdálo se mu v noci třikráte po sobě, že drží v rukou svých ostatky mučeníků, jež zářily takovým leskem, jako když slunce svítí na zrcadlo. Nechápal z počátku, co by sen ten znamenal, ale brzy dovtípil se všeho. Makrinu našel těžce nemocnou; ležela na prkně pokrytém hrubým pytle.

„Když mne spatřila,“ — vypravuje sám Řehoř — „vztyčila se na lůžku, podpírajíc se rukou; byla příliš slabou, aby mohla mi jíti vstříc. Zaradovala se z příchodu mého velice a děkovala za to Bohu. Pak vynasnažovala se všemožně, aby těžký dech tajila i vážnou chorobu zakryla a návštěvu učinila mi příjemnou. Za řeči přišli jsme na zesnulého bratra Basila; i byl jsem v srdci dojat bolestně a slzy kanuly mi po tváři. Ale Makrina nerozsmutněla se, nýbrž vzpomínka ta byla jí podnětem k rozhovoru o lidských osudech, o tajných úradcích Páně v souzeních a o životě záhrobním. Nedbajíc zimnice mluvila velmi důstojně, jasně a klidně o nejsvětějších věcech. Konečně mi pravila: „Nyní je však již záhodno, abys trochu si odpočinul; jsi věru dlouhou cestou všecek unaven.“ Já sice odpočíval mile v jejím pohledu a řeči, nicméně chtěje jí býti po vůli, odešel jsem do zahrady a odpočíval tam ve stínu stromů košatých. Ač bylo pěkně a příjemno, byl duch můj velice sklíčen, jakoby balvan ležel mi na prsou. Počal jsem vyrozumívati svému snu: vyschlé, zmořené tělo sestřino podobalo se ostatkům mučeníků a Duchem sv. osvěcená její řeč, byla tím

leskem zářícím. Jakoby nepřítomná sestra tušila, co se děje v mém nitru, vzkázala mi po chvíli, abych byl jen dobré mysli, že nemoc její se lepší.

Rozuměl jsem tomu vzkazu tak, že již předvídá brzký konec svého pozemského života a těší se na korunu věčnou. Když jsem se navrátil k ní, vyprávěla mi vše, co si ještě pamatovala z mládí svého; i o rodičích mluvila i o mně. Chtěla se těmi vzpomínkami roznítiti k díkůčinění Pánu všehomíra. Druhého dne dodělávala již zimnice své zhoubné dílo, ničíc poslední její síly; snášela vše se svatým klidem trpělivě a mluvila již jako anděl, ne jako člověk.

Slunce sklánělo se právě k západu, když umírala, leč nebeský klid jí dosud neopouštěl; rozmlouvala pak již více s Bohem nežli s námi, za vše děkujíc a dobrotu Boží velebíc. Na konec poznamenala se ještě na čele, ústech a srdci znamením sv. kříže. Mluvití už nemohla, an jazyk vyschl jí prudkou horečkou; jenom rty ještě se pohybovaly, jakoby se modlily. Když se bylo setmělo a přinesli světlo, šeptaly rty její ještě modlitbu; pak nadzvědajíc pravici, chtěla se opět pokřižovati, vzdychla zhluboka a ukončila současně modlitbu i život vezdejší dne 19. července r. 379.

„Ještě jsme se nevzpamatovali od těžké rány, jež nás postihla předčasnou smrtí bratra Basila“ — tak počal řečniti Řehoř nad mrtvolou sestry své Makriny — „ještě jsme nesetřeli slzy kanoucí po tváři, a již opět ruka Páně dotkla se nás...“

Životopis sestry Makriny napsal Řehoř pro svého přítele Olympia; rozmluvu pak, již měl s umírající sestrou, položil za základ výtečné rozpravě své „O duši a z mrtvých vstání“.

Nejmladší syn Emmeliin, Petr, vystudovav stal se později biskupem v Sebastě.

Vděčné potomstvo nejen že oba bratry Basila, Řehoře a Makrinu vřadilo do počtu svatých, nýbrž dalo Řehoři Nysskému, jenž as r. 396. zemřel, příjmí „filosof“ a Basilovi příjmí „Veliký“; oba zanechali po sobě drahně spisů a Basil nad to zvláštní liturgii (obřady a modlitby mše sv.), již církev řecká dosud užívá vedle liturgie sv. Jana Zlatoústého.

Laeta.

Lbožná křesťanka Laeta, dcera velekněze Albína, dosud v pohanských bludech tvrdošijně trvajícího a matky Maety, křesťanky, oddána byla s Toxotiem, synem jedináčkem svaté Pavly.*) Porodivši několik mrtvých dětí, zaslíbila se Bohu, že, porodí-li dítě živé, zasvětit je ustavičnému panenství. Ovocem prosby nábožné matky byla dceruška, již dáno na křtu sv. jméno Pavla. I bylo nyní na Laetě pečovati o to, aby

*) Sv. Pavla * r. 347. v Římě; otec její Rogatus a matka Blesilla byli z bohaté rodiny Gracchů a Korneliů. Byla tudíž Pavla rodem vznešena a oplývala hojně jméním. Za muže měla Toxotia, jemuž porodila: Blesillu, Paulinu, Eustochium, Rufinu a syna Toxotia. Svým životem vzdělávala celé okolí. Ovdověla záhy, v 22 letech a tu Marcella vdova ji těšila a získala, aby se oddala zcela Kristu; po té žila přísně, postila se, spávala na holé zemi a podporovala štědře chudinu. „Kde zemřel chudák — píše sv. Jeronym — „aby jeho mrtvoly nezaobalila šatem? Kde nemocný, jehož by byla nevydržovala?“ — Opustivši vše i děti i jediného syna Toxotia odebrala se r. 384. do Palestiny, cestovala po svaté zemi, až konečně usadila se v Betlémě, kde žila dle pravidel sv. Jeronyma. Zřídívši tam 4 ženské kláštery, spravovala je s pokorou, mírností a nevšední obezřetností. Aby v původní řeči mohla pěti Pánu žalmy, učila se v pokročilém už věku hebrejsky Jsouc všem vzorem bohobojného života, žila sv. Pavla v Betlémě až do své smrti, jež ji zastihla r. 404., dne 26. ledna. Tělo její nesli ke hrobu biskupové. Řízení klášterů převzala po ní dcera její Eustochium.

dítka, jak byla slíbila Bohu, také vychovala a proto žádala listem sv. Jeronyma o radu, vyjevivši mu spolu svou starost i o duši svého otce, dosud pohana. Sv. Jeronym napsal jí tedy list, v němž starosti její uleviti hledí a jí naučení dává, kterak by dcerušku Pavlu měla vychovávat. Naučení, jež dává, nejsou sice soustavou vychovatelskou, leč objasňují s dostatek účel a cíl křesťanského vychování a podávají nejeden pokyn užitečný. List ten psal světec as r. 401. v Betlémě, kdež se byl s knězem Vincenciem, se sv. Pavlou, paní římskou, rodem a duchem výtečnou a s její dcerou Eustochium, sestrou Toxotiovou, usadil a ženský klášter založil. Ženy ty již za jeho pobytu v Římě r. 382. s jinými pannami a paními římskými kolem něho se shromažďovaly, od něho poučení žádající a za jeho vedení vyšší dokonalosti se domáhající. — Sestavení výše zmíněného listu odpovídá všem pravidlům písemnosti; dobře lze v něm rozlišiti úvod, vlastní poučení a zakončení.

V úvodu sv. Jeronym těší Laetu, že snad její otec Albín, křesťanskými vnuky obklopen jsa, ještě se obrátí: „Neustávejž tedy, Laeto, doufati, vždyť se křesťanství tak utěšeně vzmáhá a pohanství klesá, že již hanbou býti pohanem. Nevynucuje-li víry rozumnost, nechť ji alespoň vynutí stud. To Laeto, přezbožná dcero v Kristu, pravím, abys nezoufala nad spásou otcovou a touž důvěrou, kterou jsi dcery si zasloužila, získala i otce a úplné blaženosti rodiny se těšila, znajíc zaslíbení Paně: „Co jest u lidí nemožno, možno jest u Boha. Nikdy není pozdě s obrácením. Lotr s kříže přišel v ráj.“ — Pak poukazuje k tomu, že Pavlu zaslíbila Kristu a jí tudíž i pro Krista má vychováti, přechází ku vlastní věci, k výchově dcery. „Duše, jež má býti chrámem Božím, tak

musí vychována býti: nic jiného neučiž se slyšeti, nic mluvití, leč co náleží k bázni Boží. Nestoudným, ošklivým slovům ať nerozumí, daremných zpěvů světských ať nezná. Jazyk ještě něžný ať nasákne sladkými žalmy. Písmenka zimostřázová nebo ze slonoviny budtež jmenována svými jmény; s nimi si pohrávej, aby hra jí byla učením. Mějž i družky při učení, na něž by žárlila, jichž chválami povzbudiž se mysl její. Nebudiž tupena, je-li váhavější, ale chválami povzbudiž se mysl její, aby se i radovala, že zvítězila a se rmoutila, že podlehla. Především jest se stríci, aby neměla nenávisti k učení, aby nechť k tomu v dětství pojatá netrvala přes léta nezkušená. Samoblásek vyslovování a prvé vyučování učitelů jinak ze vzdělaných, jinak z nevzdělaných úst se pronáší. Pročež i tobě jest se starati, aby nepatříčným lichocením chůva a žen dcera nenavykla vyslovovati slova polovičatá, aby se nepřičila za věku útlého, čemu později odučovati by se musila. Obtížně se vykořeňuje, co vssály nezkušené myslí. — Kojná nebudiž oddána pití ani daremná a žvatlavá. Chůvu měj moudrou, vychovatele vážného. — Jakmile dědečka spatří, v náruč nechť se mu vrhne, na krk ať se zavěsí a nechťícimu třeba ať zpívá. Nechť jí babička je rozradostněna, otce po úsměvu ať poznává; všem budiž milá a všecko příbuzenstvo se raduj, že z něho narodila se růže.“ Co do oděvu, praví světec, aby se Pavla šatila svému určení přiměřeně, prostě, bez vší nádhery. „Střez se, abys jí tváře posvěcené Kristu bělem a červcem nemalovala, hrdla zlatem a perlami netísnila, hlavy její drahokamy netížila. Ať má jiné perly, jež by potom prodavši, koupila si perlu nejdražší. Jestliže každá matka úzkostlivě hledí, aby dcera její ne-

hyla uštknuta hadem, proč s touže starostí nehledí, aby nebyla uštknuta ďáblem, jenž svádí ke hříchu? Nejvíce však náleží Tobě“ — pokračuje světec — „střící nevinnosti dceřiny, neboť bude Ti jednou z ostrahy té klásti účty. Až povyroste, mějž ji k pilné návštěvě chrámu Páně, ale jen ve svém průvodě pro nebezpečnoství ze všech stran hrozící. Také ji varuj nestřídmosti a vybíravosti v jídle a pití, zkrátka všeho, co smyslům lahodí a je dráždí; a naopak ke všemu ji vediž, co žádosti utlumuje a přemáhá. Tebe mějž učitelkou, tebe v prvním mládí nechť následuje. Nic u tebe a tvého otce ať nevidí, co kdyby učinila, hřešila by. Pamatujte, že jste rodiči panny, a více že ji lze vyučovati příklady nežli slovem. Rychle hynou květy, rychle fialky, lilium zhoubný větrík ničí. Nikdy sama bez tebe ať nevychází, žádný švihák ať se na ni neusmívá. Nechci, aby některou z družek svých milovala, do jejíž uší by často šeptala. Cokoli k jedné mluví, ať vědí všecky. Nechť si oblíbí družku ne marnivou a lepou, která by plyným hrdlem sladkou píseň pěla, ale vážnou. Vychovatelkou budiž jí starší panna osvědčené víry, mravů a stydlivosti, která by jí učila a zvykala příkladem svým k modlitbám a žalmům v noci vstávati, ráno hymny zpívati a při zapálené lampičce vzdávati oběť večerní. Tak nechť uplyne den, tak noc ji najdiž zaměstnanou; po modlitbě čtení, po čtení práce a po práci modlitba ať následuje. Proto ať se učí i vlnu česati, kužel držeti, otáčeti vřetenem, nit palcem vésti. Nechť opovrhne hedvábnou tkaninou, vlnou a zlatem do kvítí vetkávaným. Takové šaty ať si opatří, jimiž zima se zahání, ne kterými těla oblečená se obnažují.“ Dále má se cvičiti v pokorě a zdrželivosti.

„Jdeš-li někdy na venek, doma dcery nezanech; nechť neumí bez tebe aniž může žíti; a když osamotní, ať se bojí. Nemějž (Pavla) rozmluvy s dívkami světáckými, ani obcování se špatnými. Nebývej na svatbách služebníkův, aniž se vměšuj do her hřmotící čeledi. Na místě drahokamův a hedvábí knihy Boží ať miluje; nechť se učí nejprvé žaltáři; těm zpěvům ať se těší a příslovími Šalomounovými ať se vzdělává pro život. V Kazateli nechť si zvyká šlapati po tom, co světa jest. V Jobu dokonalosti a trpělivosti příkladu ať následuje. Pak ať přejde k evangeliím. Skutky apoštolské a epištoly nechť celou touhou srdce pije. A když spisy těmito srdce své obohátí, pak ať přejde ku četbě Zákona Starého.“ Sv. Jeronym podav Laetě tato a mnohá ještě jiná naučení, radí jí, aby, netroufá-li si dcery své takto vychovati, poslala ji k babičce a tetě do Betléma. „Vrať nejdražší perlu komůrce Marie a do jesliček *) Ježíšových ji polož. Nechť se vychovává v klášteře, ať jest ve sboru panen; ať se neučí přísahati, lháti ať za svatokrádež považuje, světa ať nezná, nechť žije andělsky, budiž v těle bez těla. Lépe jest Ti toužiti po nepřítomné než stále lekati se, co mluví, s kým mluví, komu je nakloněna, na koho se ráda dívá. Nechť jest na klíně babičky, která u vnučky ať opakuje, cokoli u dcery byla předeslala, která dlouhým zvykem naučila se vychovávati, ošetřovati a vyučovati panny. Šťastná panna, šťastná Pavla Toxotiova, která ctnostmi babičky a tetičky vznešenější jest svatostí než rodem. Sám, pošleš-li Pavlu sem, i za učitele a vychovatele se nabízím. Na loktech

*) Kláštery, zejména ženské, měly úlohou vychovávati dítky, a ústavy ty nazývány „jeslemi“.

ji budu nositi, já stařec slova žvatlající budu tvořiti, a daleko slavnější budu nad světského filosofa, an ne krále macedonského, jenž jedem babylonským měl zahynouti, ale dívku a nevěstu Kristovu vychovám, která království nebeskému obětována má býti.“

Dle těchto výborných zásad a naučení Jeronymových vychovávala Laeta svou dcerušku Pavlu. Dovedla toho tím spíše, ana byvši kdysi sv. Jeronymem, pokud dlel v Římě, vyučena, činila v božských vědách značné pokroky. Dějepisec Baronius nazývá ji ve svých Annalech (letopisech) ženou znamenitou. Manžel Toxotius a choť jeho Laeta závodili spolu ve zdokonalování sebe. Když pak Laeta předvídala brzký pád Říma a pohromy na něj se hrnoucí, poslala dceru Pavlu do Betléma k její tetě Eustochium zvané, ježto svatá babička již r. 404. zesnula v Pánu. I byla Pavla vychovávána v klášteře za dozoru sv. Jeronyma, ano dospěvši věkem, sama po své tetičce převzala řízení kláštera a následujíc babičky v životě bohumilém, v pověsti svatosti zemřela. Výroční památku jejího uctívání v církvi kladou Bollandisté na dvacátý den měsíce února. Úmrtní den sv. Pavly a matky její Laety, která rovněž od některých spisovatelů mezi světice bývá řaděna, není znám. Baronius připomíná Laetu r. 410. jako velkou dobroditelku za hrozného hladu v Římě, kdy všude po městě byl nářek a pláč i děsné obrazy smrti.

Sylvia.

Mezi svatými ženami, jež pro dívky prohlašuje za blahoslavené apoštol, přední místo zaujímá Sylvia, matka papeže Řehoře I. Velikého. Vynikáť nad jiné vznešené ženy jako slunce, jsouc veliká rodem, bohatstvím i sňatkem, svatostí života a vychováním syna ku všelike ctnosti. Narodila se ve druhém desítiletí šestého století ze vznešené a bohaté rodiny římské buď v Římě samém neb na Sicilii. Otec její slul Flavius Anicinus Probinus. Dospěvši věkem provdala se za Gordiana, váženého senátora a člena římské rady, jenž také zastával úřad regionáře, jahna a notáře. Regionářů či jahnů a notářů bylo v Římě sedm, po příkladě církve Jerusalemské. Regionář přísluhoval papeži, kdykoli konal služby Boží v kostelích jeho obvodu a péči měl o chudinu i nemocné. Gordian a Sylvia konali své povinnosti křesťanské vzorně, Sylvia vedla život svatý. As r. 541. sešla se v Římě se sv. Benediktem, jenž jí předpověděl, že dítě, jež nosí pod srdcem, bude veliké jménem i úřadem. Téhož roku narodil se jí prvorozený syn Řehoř.*) Zbožná matka i zbožnou kojnou mu zaopatřila

*) Řehoř měl ještě bratra a tři sestry: Tharsillu, Emilianu a Gordianu. Tharsilla zesnula v Pánu v květu mladosti; umírajíc pravila k těm, kdož stáli u jejího lože: „Odstupte, odstupte, Pán Ježíš přichází!“

dobře vědouc, že slova kojících, jsou-li dobrá, mlékem jsou; leč jsou-li zlá, zhoubným jedem. Když odrůstal, pečovala o to, aby miláček její nic neviděl a neslyšel, co dítě nemá viděti ani mluvit, a poněvadž srdce dítky podobá se roz-tavenému vosku, do něhož činy a řeči starších až do nejslabších stínů věrně se vtiskují a neláska, závist, sobectví, urputnost, svévole a vášně všeho druhu již v útlém věku zapouštějí kořínky, vedla si Sylvia vždy vlídně, rozvážlivě, klidně, nedadouc se uchvátiti nižádnou vášní a probouzející se náruživosti dítek již v zárodku potlačujíc. Jsouc přesvědčena o tom, že nenaučí dítek svých pobožnosti, sama li denně několikráte na kolena nepoklekne a s rukama sepjatýma k Bohu se nepomodlí, předcházela Řehořovi od malička dobrým příkladem a učila ho záhy ručky k nebi spínati. Sylvia byla svému prvorozenému vždy otevřenou knihou, v níž mohl Řehoř své povinnosti křesťanské zřetelně čísti, an je v ní vykonané spatřoval.

Jako malíř s mnohou pílí tah po tahu při čiňuje, až má obraz pravou podobu: s takovou trpělivostí a pečlivostí pěstovala Sylvia dítě své, až svatému, jehož měl jméno, se podobal.

Jakkoli Řehoř již rodem svým určen k vysokým hodnostem světským, oddal se přece, nabyv potřebného literárního a vědeckého vzdělání, vlivem zbožné matky své s velikou horlivostí čtení a studování latinských Otců církevních. jmenovitě Augustina, Jeronyma a Ambrože, netuše ovšem, že by čtvrté místo mezi nimi mělo někdy příslušet jemu samému.

Nastoupiv na dráhu právnickou, vynikl záhy jako obratný a důvtipný soudce, později jako praetor římský. Pozoruje však, že pro lesk a slávu

světskou a rozličná zaměstnání úřední ochabuje v nábožnosti a stává se vlažným ve víře, počal se strachovati o spásu duše své a zatoužil po životě, který by mohl trávit v zátíší.

Když pak r. 573. zemřel mu otec Gordian a ovdovělá matka Sylvia vstoupila do kláštera římského u brány sv. Pavla na místě zvaném Cella Nova, složil i Řehoř úřad svůj, prodal statky zděděné po otci a zřídil šest klášterů benediktinských na Sicilii a sedmý v Římě, v rodném paláci svém, do něhož i sám r. 575. vstoupil a žil jako prostý mnich s ostatními bratry řeholními v přísné kázni, na modlitbách a svatém rozjímání; zejména postil se tak přísně, že tělo jeho z toho velmi zesláblo, ba i onemocnělo. Dny v klášteře strávené pokládal za nejblaženější dobu svého života.

Ale Římané zamilovali si Řehoře velice a nemohli ho v životě veřejném dlouho pohřešovati. Proto již po dvou letech učinil ho papež Benedikt regionářem římským a Pelagius II. poslal jej r. 579. jako vyslance k císaři do Cařihradu. Tam seznal úlisnost a zkaženost při dvoře císařském, nabyl nových zkušeností a stal se mužem obecně váženým.

Vrátiv se r. 585. do Říma a do svého milovaného zátíší klášterního, zvolen jest od svých řeholních bratrů za opata; ale po smrti Pelagiově dosazen proti své vůli na stolicí papežskou r. 590. Jak nerad toto nejvyšší důstojenství v církvi na se vzal, zřejmě z listu zaslaného sestře císařově: „Pozbyl jsem rozkoše pokoje a hynu uvnitř, an jsem byl povýšen; pročez se obávám, že od tváře Stvořitele svého daleko jsem odmrštěn. Kdysi bývalo každodenní snahou mou, utíkatí světu, krotiti tělo a kochati se radostmi nebeskými. Ničehož

v tomto světě si nežádaje, zdál jsem se býti povýšen nade všechny věci pozemské. Nyní však dorážejí na mne odevšad vlny světských záležitostí, tak že mi nezbývá času, abych sám sebou se obíral. Přával jsem si s Marií sedati u nohou Páně a od něho se učit, a zatím jsem nucen s Martou zaneprazdňovati se věcmi pozemskými.“

Řehoř zavedl na dvoře papežském přísnou kázeň, s duchovními a mnichy společně se modlíval a nosil i jako papež prostý oděv řeholní.

Horlivý náměstek sv. Petra konal s biskupy a s duchovenstvem několik synod, zasazoval se o vymýtní rozličných bludů, rovněž i o lepší kázeň v církvi a o nápravu školství. Neméně rázně hájil prvenství (primát) římského biskupa oproti ostatním patriarchům východním, ač sám sebe služebníkem služebníků Božích nazýval. Rovněž získal si velké zásluhy o rozšíření křesťanství v Sardinii, Korsice a v Anglii. Netrpěl, aby křesťanští otroci dostávali se do rukou židům, ale nařídil, aby byli vykupováni z jmění církevního. Prozkoumav bedlivě modlitby a bohoslužebné úkony rozličných národů katolických, vybral z nich, co bylo nejkrásnější, a tak sestavil překrásný řád služeb Božích, jenž s některými obměnami a dodatky dosud v církvi naší se nalézá. Dále zvelebil bohoslužebný zpěv, zavedl tak zvaný chorál a v Římě založil za tím účelem pěveckou školu, na níž i sám vyučoval. Škola ta byla spolu i sirotčincem a sloužila za vzor ústavům podobným. Středověk domýšlel se o Řehořovi, že velebný zpěv chorální byl mu vnuknut od samého Boha.

Památkou po Řehořovi jest tolikéž procesí na den sv. Marka, jež sám poprvé v Římě s lidem konal za morové rány.

Když longobardský král Agilulf ohrožoval Řím, odebral se papež do tábora nepřátelského a přiměl prosbami, vznešeností i důstojností svou krále k tomu, že upustil od dalšího obléhání věčného města.

Řehoř byl po všecken ten čas svého řízení církve sklíčen nemocí (dnou), až ho konečně smrt z těžkého utrpení vysvobodila, dne 12. března r. 604. Římský lid ctil ho hned po smrti za svatého a dějiny nazývají ho Velikým; bylť zajisté svatý svým příkladným životem a veliký svým všestranným a blahodárným působením.

Matka jeho Sylvia, jež as r. 592. zemřela, zapsala se v pamět vděčného potomstva četnými skutky křesťanského milosrdenství, které dílem konala sama, dílem skrze syna svého Řehoře až do své blažené smrti. Sv. Sylvii vzývají matky za šťastný porod.

V římském klášteře sv. Ondřeje nalézá se starý obraz sv. Sylvie a Gordiana, jež dal poríditi vděčný syn Řehoř.

Střezislava.

Za časův Boleslava II. (967—999) slynul v Čechách vedle rodu knížecího nevšední mocí a znamenitými statky vladyka Slavník. — Hrad Libice nad Labem a Cidlinou byl mu sídlem, vůkol na vše strany rozloženo bylo valné jeho dědictví. Vedle starobylých podání zajisté náležela mu veliká panství v nynějším Budějovicku, Boleslavsku, Bydžovsku a Hradecku, zasahající až do Slezska. Mimo to stkvěl se i oplýval dům jeho mnohými poklady zlata a stříbra, tak že již za příčinou moci a bohatství stál hned vedle vévody země české.

Avšak co ho činilo opravdu nad jiné vznešenějším, byly moudrost a rozšafnost, milosrdenství a láska, stkvící se ve skutcích jeho. Uprostřed rozkoší světa ostříhal věrně zákona Božího, a živ jsa svědomitě vedle ustanovení církve, byl upřímným přítelem a štědrým pomocníkem lidu, a tudíž vážen jest a milován i od vojvody Boleslava i od národa, ač nebyl naprosto prázděn všeliké vady.

Avšak nad manžela vynikala ctnostmi křesťanskými choť jeho Střezislava.*) Výtečná tato učence Kristova zamilovala si celou duší slovo

*) Pisatel Utrpení sv. Vojtěcha nazývá matku svatého Vojtěcha Adilburkou, které cizí jméno dle dr. Kalouska bylo snad přeceštěno v Střezislavu.

Páně a prospívajíc ustavičně v známosti víry svaté, čím dál tím horlivěji hleděla plniti příkázání Boží. Láska k Bohu očistila duši od náklonnosti k marnostem světským, aniž dopustila užívatí pokladův a zboží vezdejších, leč jak velí Bůh. Při ní jevila se slovy neméně než skutky nebeská spanilost svatosti křesťanské; nedbajíc šperků a klenotů, jimiž se pošetilci velice rádi nad ostatní vypínají, hledala ušlechtilá Střezislava dražších klenotův a trvalejších okras. Půst a modlitba bývaly její rozkoší, nuzní pak milými hostmi. Na Libickém hradě nacházel zajisté sirotek, vdova i příchozí bezpečné přístřeší; paní rozlehlých statků byla sirotkovi matkou, k příchozímu a vdově měla se jako sestra k sestře. Porovnáme-li, co nám staré paměti o manželích těchto zachovaly, nemůžeme než snášeti se se spisovatelem doby starší, jenž napsal: „Dobrý byl otec, lepší byla matka, nad oba byl syn, jenžto narodil se z nich — Vojtěch.“ Nedá se sice s jistotou udati, kterého roku by se byl narodil svatý tento syn; nejspíše asi r. 956. Avšak méně na tom zaleží, kdy se narodil; tím více sluší děkovati Bohu, že takovým drahým klenotem obdařil zemi a národ náš. Ušlechtilá spanilost, kterouž vynikalo již útlé pacholátko nad bratry, jakož i jiné nevšední vlastnosti, jež se ukazovaly na Vojtěchovi, způsobily, že si jej rodičové přes příliš zamilovali. Avšak nemoudrá, přílišná láska rodičů hubívá duše nevinných dítek nejinak než mráz osení a palčivé vedro sluneční útlé poupátko růže spanilé. A s takovým osudem byl by se byl bez pochyby potkal i Vojtěch, kdyby sám Bůh byl od útlé duše jeho neodvrátil nebezpečenství, a rodičům neotevřel oči. Nemoc, kteráž smrti hrozila nadějnému nevinátku, přispěla k tomu i onomu. Vojtěch totiž se roznemohl,

a nebezpečnou opuchlinou tak se mu život nadmul, že ubohé dítě, svíjejíc se bolestí, zdálo se již umírat. A tu poděšena jest veškera rodina, nejvíce pak otec a matka. Že rady a pomoci jiné nezbývalo, utekli se k Hospodinu, kterýž jest všemohoucím pomocníkem a vysvoboditelem těch, kdožkoli doufají v Něho; a Bůh vyslyšel prosby jejich.

Vojtěch byl již jen polo živ, když se s ním zkormoucení rodičové byli uchýlili do chrámu Páně. Položivše tam polomrtvého miláčka na oltář Rodičky Boží, padli na kolena, vzývajíce z hlubokosti srdce Boha o pomoc a slitování. Aby tím spíše vyslyšel otec nebeský prosby jejich, zavázali se tu společně, že již nechtějí miláčka svého milovati, leč pro Boha, a zůstaně li jim na živu, že jej věnují cele službě Boží. — Bůh přijal tuto oběť a vyslyšel skroušené prosby rodičův sklíčených; dítě přestalo pojednou svíjetí se, bolest zmizela, otok na životě oplaskl, a sličné pacholátko nabylo poznovu bývalé spanilosti a síly.

Všickni, kdožkoli viděli hrozné nebezpečnoství a náhlou změnu, kteráž nastala mimo nadání lidské, pokládali ovšem uzdravení milostného pacholíčka za zjevný důkaz, anobrž za div obzvláštní milosti Boží. Že tu především bohabojní rodičové ruku Páně poznali a velebili, netřeba ani dokládati. Vděční jsouce Bohu a na paměti majíce svatý slib svůj, bděli pak tím svědomitěji nad synáčkem, aby slovy a učením, příkladným životem a řádem, kázní křesťanskou odchovali miláčka svého Bohu, ježto jim ho byl po dvakráte daroval. A péče rodičů nebyla nadarmo. Vojtěch, prospívaje věkem, prospíval i moudrostí a láskou k Bohu i k lidem, záhy pak ukazovalo se při něm, že bude okrasou církve Kristovy. Zbožnost a la-

skavost matčina, spravedlnost a dobrota otcova, zapustily kořeny v útlém srdci jeho.

Že měl nadějný mládeneček časem svým posvěcen býti na kněžství, dán jest mu za učitele a dozorce Radla. Pod správou výborného tohoto muže rozvíjely se nevšední schopnosti Vojtěchovy, tak sice, že v krátkce latinsky se naučil a s žaltářem dobře se obeznámil. Avšak pro všestranné vzdělání dán posléze do slavné tehdejší školy Děvínské, do kteréžto se onoho času ze všech končin scházelo mládeže valně. V dotčeném totiž městě Děvině, kteréžto za časův císaře Karla Velikého bylo tvrzí hraniční proti Slovanům, založil císař Otto II. r. 968. nové sídlo arcibiskupa, ustanoveného za metropolitu i v severních končinách německých a slovanských. A při tomto novém arcibiskupském sídle stkvěla se záhy škola, kterouž znamenitý učenec tehdejších časův, Otrik, přivedl na vrchol slávy, a ve kteréžto svatý vlastenec náš Vojtěch devět roků strávil, maje i tu po boku dosavadního učitele svého, Radlu.

Znamenité schopnosti, kteréž syn slovutného pána českého ve škole Otrikové dával na jevo, a nevšední ctnosti, v nichž snažně se cviče prospíval, zavdaly příčinu, že první arcibiskup Děvínský, jménem Adalbert, na mladého Slovana z Čech tím bedlivější zřetel obrátil. Na důkaz, kterak ho sobě váží a jej miluje, dal mu arcibiskup tento při udělování svátosti biřmování jméno své Adalbert, čímž se arcibiskupové Čechové nedali nikdy mýlit, jmenujíce drahého rodáka svého nejinak než prve slovanským jménem — Vojtěch.

Podrobnějších zpráv o mládenectví svatého našeho Vojtěcha není, leč co nám souvěcí dva spisovatelé byli o něm zachovali. Že ve vědách

veliké, ano neobyčejné činil prospěchy, dosvědčují nám oba životopiscové jeho, i kněz Jan Kanapar i kněz Bruno. Vedle podání spisovatelů těchto vynikal Vojtěch neobyčejnou známostí božského i světského umění, tak sice, že při něm patrně jevila se moc milosti Boží, a smysl i rozum i duch utěšeně se rozvíjely. Avšak zároveň s rozumem ušlechťoval sv. jinoch i duši; varuje se lehkovážných společníkův, kdykoliv lze bylo, liboval sobě na modlitbách. Zatím, co se soudruhové jeho bavívali hrou a kratochvílemi, míval svatý náš Vojtěch kochání se v žalmech Davidových. A jakož byla pobožnost vroucí, neméně srdečná byla i útrpnost jeho a láska k bližnímu. Obávaje se, aby pochvalami lidskými úhony nevzala pokora, navštěvoval Vojtěch nemocné, chudé a nuzné za soumraku nebo noční dobou, slovem potěšuje tu zarmoucené, tam skutkem pomáhaje potřebným. A tak celou snahou cviče se ve všelike ctnosti, vynikal ve škole Děvínské sv. rodák náš spanilostí duše nade všecky druhy své.

Pobyv devět let za příčinou vzdělání svého v cizině, navrátil se Vojtěch as r. 980. do vlasti. Mimo jiné především choroba otcova volala jej domů. S radostí vítali na hradě Libickém miláčka svého, otec, matka i bratři: Soběbor, Čáslav, Pořej, Spytimír, Pobraslav a Radim. Než radost tato netrvala dlouho; nelitostná smrt zhavila rodinu Slavníkovu drahé hlavy. Po té byl Vojtěch r. 981. posvěcen na kněze prvním biskupem Pražským Dětmarem a přísluhoval při stoličném chrámu sv. Víta. Když Dětmar zemřel, učiněn jeho nástupcem. — Ještě pět let po nastolení Vojtěchově na prestol biskupský žila šlechtná jeho matka Střezislava; zemřela r. 987. bolestně jsouc oplakávána svými syny s věrným pěstounem její dítek,

Radlou. *) Nedočkala se děsných pohrom, jež ráz na ráz přihrnuly se na rod Slavníkův: dvakráte odstoupil Vojtěch z úřadu biskupského, jsa všecek zklamán a roztrpčen nad nezdarem svých vznešených snah; Slavníkovci na Libici zakoušeli kruté nenávisti od Vršovců, kteří i kněžice Boleslava III., jenž za nemoci otcovy vládl. na ně pošťvali a posléze čtyři z bratrů a všecko příbuzenstvo s ženami i dětmi úkladně pobili. Soběbor zahynul bráně Prahu v družině polského krále Boleslava Chrabrého, Vojtěch za apoštolování svého zabit r. 997. na poli „Romove“, rozsáhlé panství Slavníkovců spojeno s knížectvím Pražským a veškerá stopa jich slávy a moci zmizela rázem. Jediný Radim, věrný bratr Vojtěchův, přežil záhubu svého rodu. Pod záštitou Boleslava Chrabrého působil blahodárně v Polště jako arcibiskup Hnězdenský. Všecky ostatní spanilé snítky ušlechtilé Střezislavy sklesly v předčasný hrob, jakoby zlý osud na zmar chtěl přivést laskavou péči vzorné matky české. Avšak vděční potomci přes to vše vždy s uznáním pohlížeti budou ku vznešené paní, jež vychovala sv. Vojtěcha, jednoho z nejlepších mužů své doby, a Radima, horlivostí, zbožností a oddaností mu rovného.

*) Letopisec Kosmas praví o matce sv. Vojtěcha: „Léta od narození Páně 987. zemřela jest Střezislava, sv. Vojtěchova ctihodná matka a žena Bohu milá, takového a tak svatého plodu matkou slouti a býti hodna.“ *Prameny dějin českých* díl II. str. 32.; viz tamtéž *Letopisy Pražské* str. 377. a *Dalimilovu Kroniku* v díle III.

Hedvika.

Jihozápadně od Mnichova, blíže jezera Ammerského, vypíná se vrch Andechs; s temene jeho shlíží do údolí krásný, poutnický chrám s rozsáhlou budovou klášterní. Před r. 1200. stál na místě nynější svatyně pevný hrad Andechs rodu hrabat Andechsských. Slavný rod ten honosil se původem od císařů Karolingů, vládl rozsáhlými statky, jež sáhaly až do Tyrol, Francka a Švábska, a byl chvalně znám pro svou rytířskou statečnost a křesťanskou šlechetnost po celém Německu.

Neméně velebena bývala spanilomyslnost hrabat Andechsských; básníci nazývali Andechs „branou liliovou“ naznačující tím, že tam čistý mrav a spanilé ctnosti křesťanské rozložily stánek svůj. A tak tomu i v pravdě bylo, zejména za Bertholda IV. a manželky jeho Anežky, dcery markraběte míšeňského. Na hradě Andechsském dostávalo se pocestným pohostinství, chudým pomoci, chrámům i klášterům v okolí podpory vydatné.

A co vévoda Berthold mírně a otcovsky spravoval země své, vládla Anežka v domácnosti, pečujíc především o jedinou dceru Kedrutu, by jí všeho nebezpečí duše i těla ochránila, zlé náklonnosti již v zárodku umrtvila, a lásku k Bohu

i k bližnímu v útlém dítku k rozvoji a vzrůstu přiváděla.

R. 1174. narodila se Anežce druhá dcera, již na křtu svatém dáno jméno Hedvika. Jako Kedrutě, tak věnovala starostlivá hraběnka i druhé dceři své všecku péči mateřskou, ano zdvojnásobila ji, vidouc dítě své zvláštními dary obdařeno.

Tehdy žil ještě Hedvičin dědeček i babička; co zatím Kedruta zabavovala se nevinnými hrami, sedávala tichá Hedvika u nohou starého vévody naslouchajíc s myslí vážnou vypravování o bojích a válkách a o starodávném rodu hrabat Andechs-ských. Od matky a babičky dovídala se opět o životě a skutech svých příbuzných, již svatě žili a do dějin lidstva písmem zlatým se zapsali, což na její vnímavou mysl působilo hluboce.

Na vychování, pro něž rodiče a domácí učitelé nedostačovali, dána byla do kláštera Kycinského, založeného Teklou, dcerou Karla Martella. Tam nevychovávaly se dívky k zbožné zahálce, jak často utrhačně o klášterních školách se tvrdívá, nýbrž pro život praktický, a proto vedle předmětů literních i ke všem pracím domácím byly naváděny, aby z chovanek staly se jednou hodné ženy a řádné matky.

Jak legenda vypravuje, projevovala Hedvika od útlého mládí rozumnou mysl, byla daleka vší lehkomyšlnosti, přivykala hravě slušným a jemným mravům a vystříhala se mladistvé zpupnosti. Cudnosti a čistoty srdce byla nad jiné dbalá. V klášteře Kycinském porozuměla Písmu svatému, trávila čas svůj velmi užitečně a z nastrádaných vědomostí vážila hojně milost útěchy a pobožnosti. Ve všech potřebných pro život věcech byvši vycvičena, se zdravým tělem, čistou duší a zbožnou myslí opustila klášter, aby po krátkém pobytě

v domě otcovském, po boku manželově v domácnosti a mimo ni působila blahodárně v zemi cizí, kamž ji Prozřetelnost Boží uvedla. Boleslav I., vévoda slezský, vyhledal jí totiž za choť svému synu Jindřichovi.

Hedvika přišedši do Slezska a seznavši brzy duchovní bídu i hrubou nevědomost ve věcech náboženských v nové vlasti své, porozuměla ihned svému poslání a započala úřad missionářský především u svého manžela, jenž v náboženství nedostatečně vyučen, ano i v modlitbách málo zběhlý byl. Slovem i příkladem uváděla Jindřicha na dráhu ctnosti a činného života křesťanského; tak položila základ ku blahu země i lidu. Přiučivši se řeči slovanské, cvičila i nevědomé a lehkovážné dvořanstvo a naváděla je ku mravnosti, laskavosti, poslušnosti, přívětivosti, trpělivosti a snášelivosti; slovem, duch pokoje a lásky rozhostil se všady, kam Hedvika zavítala.

A nejen skutky duchovního, nýbrž i tělesného milosrdenství prokazovala na všech stranách; lačným sama pokrm podávala, chudé odívala, nemocným léky nosila, vězňům prádlo, šat i světlo posílala, a tak jejich těžký osud zmírniti se snažila; ba kajícím a méně vinným i ku svobodě často dopomáhala.

Hedvika trávila léta manželství svého nejen ve skutečích pobožnosti a milosrdenství, nýbrž i v péčích mateřských.

Jako plod lidský přinášejí děti na svět nejen přirozenost vůbec lidskou, nýbrž obyčejně také dobré a zlé vlastnosti rodičů, zejména matky, a to jak tělesné tak duševní. To věděla Hedvika a proto také všemožně se vynasnažila, aby děti její neblahého věna hříšných náklonností od ní neobdržely. A ačkoli nižádný hřích, neřku-li hřích

nečistoty, srdce jejího se nedotekl, nýbrž všeliká ctnost je zdobila, nespokojila se tím, ale po příkladu jiných svatých žen plod života svého již před narozením Bohu zasvěcovala a zasvěcení to konáním všemožných skutků dobrých a pobožností, jakož i mnohým modlením a vzýváním provázela, aby jakési vlohy svatosti a poklad vzácných ctností s sebou přinesl na svět.

První děti, Anežka a Žofie, zemřely, jak se zdá, v útlém věku. Po nich obdařil ji Bůh třetí dcerou, Kedrutou, a syny Jindřichem a Konrádem.

Hedvika považovala je ne tak za své, jako za děti Boží. Neb jako při narození z ní se zrodily, tak na křtu sv. z Boha se znovuzrodily a stavše se dítkami Božími, jemu vlastněji než jí přináležely.

Jako od rodičů lidského, tak přijímá dítě od Boha božského vázaného. Bůh zajisté vkládá do srdce jeho na křtu sv. nejvzácnější poklady nebes: posvěcující milost a seménka všelikých ctností, zejména víry, naděje a lásky, aby tam rostla, kvetla a nesla ovoce.

Ale nebeská tato semena vyklíčí jen tam, kde nebeský vzduch je ovívá, ohřívá a zvlažuje: v rodině v pravdě křesťanské a obzvláště na klíně a srdci zbožné matky. Dítě zbožné matky jest jako v nebeském ovzduší. Již domácnost křesťansky zařízená s obrazy božských osob, svatých andělů, Marie Panny a svatých Božích a jinými předměty náboženskými, jest pro dítě jako nebeský ráj. To všechno pozornost jeho poutá, mysl dojímá, zvědavost a přiměřené pocity vzbuzuje. Však o kolik více než to působí příklad a život matčin. Dítě vidí, jak matka ráno a večer, před prací a po práci, před jídlem a po jídle

nábožně se modlí, do kostela na mši sv., na kázání, požehnání atd. bedlivě chodí, sem tam pouť vykoná: to všecko, že to matku vidí činiti, stává se mu ctihodným, svatým, a pudí je k následování. Aneb vidí, jak matka jest pracovitá a pořádná, v nehodách a souženích tichá a trpělivá, k jiným vlídná, laskavá a dobrotivá, k chudým a nuzným útrpná a milosrdná; tu bezděčně ji napodobuje a v ctnostech těch následuje a tak zárodoky ctnosti, které Bůh v srdce jeho vložil, klíčí, rostou a vzmáhají se vůčihledě.

Odtud také Hedvika čím dále tím horlivější byla jak v pobožnostech, tak v ctnostech a skutcích milosrdných, tak že děti od nejútlejšího mládí z jejího příkladu se učily Boha a svaté jeho ctíti a milovati, služeb Božích a modliteb si vážiti, k chudým a nuzným útrpnými a milosrdnými, mírnými, tichými, přívětivými a pravdomluvnými býti, a těch ctností, jež na ní shledaly, následovati.

Avšak takovéto pouhé vdýchání zbožnosti přece ještě nedostačuje. Dítě musí býti ke ctnosti vedeno a v ní cvičeno, má-li v něm kořeny pustiti a budoucím bouřím odolati. Ono musí býti vedeno, aby, jakmile k rozumu dospěje, ctnosti ty konalo a ve všem jako křesťan si vedlo, t. j. křesťansky mysliło, soudilo, toužilo, mluvilo a jednalo, i v Boha věřilo, doufalo a Jej i bližního milovalo, útrpné a trpělivé, skromné a pokorné, pilné a pracovité, věrné a upřímné, počestné a spravedlivé, zdrželivé a sebezapíravé bylo. A v tom matka má mu býti prostřednicí.

Matka musí je učit a cvičit ve víře, naději a lásce a ve všech jiných ctnostech.

Ona musí je obeznámiti s Bohem, Jeho vlastnostmi, Jeho skutky, s Jeho sv. vůlí a zaslíbenostmi.

ními Jeho pro život vezdejší a budoucí a k tomu je vésti, by Boha a slova Jeho co nejvíce si vážilo, Jemu čest a chválu vzdávalo, dobré jak zlé od něho vděčně přijímalo, Jeho nejsvětější vůli plnilo a kromě Boha ničeho se nebálo, milosti Jeho, obzvláště pro život věčný, horlivě se do-prošovalo a se vším, co má a jest, se Mu oddávalo a obětovalo.

Ona je musí vésti k lásce blíženské a přidržovati je, aby především v domácnosti a pak i mimo ni každému přály, ustupovaly, odpouštěly a pomáhaly a tak Bohu a lidem sloužiti přivykaly.

Tak vychovávala děti své Hedvika. Ona je učila Boha znáti, milovati a v Něho se důvěřovati a pro Něho milovati také bližního. Proto nejen doma k modlitbě je přidržovala, nýbrž s sebou do kostelů a k nemocným i chudým brávala, aby, jak říkávala, se naučily první část dne věnovati Bohu a bližním.

Bez milosti Boží nic se nedaří, nejméně snad vychovávání dětí. Jako každé konání lidské, musí i toto milost Boží předcházeti, sprovázeti a dokonávati. Ale milost ta přislíbena jest jen pro-sícím. Proto musí matka křesťanská, již na zdárném vychování dětí záleží, mnoho a ustavičně o zdar prositi. Tak činila také Hedvika.

Jsouc si vědoma mateřských povinností a odpovědnosti za ně, zároveň však nedostatečnosti bez milosti Boží, brala často útočiště své k Bohu, prosíc o posilu, aby jim ve všem příklad křesťanského života dávala, o moudrost, aby pravé, bohumilé a k spasení jejich vedoucí cesty a prostředky poznaly, o trpělivost, aby vše šťastně provésti mohla.

Ona prosila také denně o milost pro děti, žádajíc Boha, aby vše, co na nich činila, v nich svou milostí předcházela, sprovázela a dokonávala, před hříchem, obzvláště těžkým, je chránil, chyb jich zbavil a víře, naději a lásce a všem v nich drímajícím ctnostem zdaru a vzrůstu dal a k dokonalosti je vedl. Tak poroučela je Bohu z rána a na večer, doma i v kostele, při mši sv. a při svatém přijímání, při poutích a průvodech, při dobrých skutcích, v těžkostech a utrpeních. Mimo to vzývala přátele dítek Ježíše Krista, Marii Pannu, svaté Boží, sv. anděla strážce, sv. jejich patrony a všechny osoby bohumilé, v jejichž modlitby obzvláště důvěřovala.

Ale s těmito starostmi se nespokojila. Vědouc, čím jest matka dětem, a jak nešťastní jsou sirotci, kterým péče mateřské se nedostává, hleděla, pokud stačila, býti i jim matkou.

Na blízku knížecího zámku v městě Vratislavi vystavěla sirotčinec a v tom odchovávala osiřelá děvčata, urozená i rodu prostého, bděla nad jejich nevinností a dávala dospělým a zacho- valým slušnou výbavu či věno, aby buď do kláštera nebo za muže jíti mohly.

Tak zastávala Hedvika úřad matky nejen a svých, nýbrž i u cizích dětí osiřelých.

Když roku 1201. vévoda Boleslav zemřel a v klášterním kostele Lubušském od něho r. 1175. založeném byl pochován, ujal se vlády syn jeho Jindřich I. a v první polovici dlouhého panování svého obíral se především zakládáním chrámů a klášterů. Tak návodem Hedvičiným založil r. 1203. ženský klášter v Třebnici (blíže Vratislavi) ke cti blah. Panny Marie a učinil mu hojná nadání, jež manželka jeho Hedvika věnem svým značně rozmnožila; příkladu jejího následovali

mnozí velmožové, zejména Vratislavský biskup Cyprian, takže klášter Třebnický brzy mezi nejvelikolepější v Evropě náležel, an 1000 osob vším potřebným mohl opatřiti a nad to ještě i pohostinství prokazovati.

Klášter s chrámem Rodičky Boží byl r. 1219. vysvěcen a pannami řádu cisterciackého z bavorského města Bamberka osazen. Hedvičina učitelka v klášteře Kycinském byla první abatyší příslých řeholnic. Klášter Třebnický došel záhy všeobecné obliby a urozenější rodiny šlechtické svěřovaly mu dcery své. V Třebnici byla také na vychování Anežka Přemyslovna, jež r. 1874. prohlášena jest za blahoslavenou.

V soukromém životě byla Hedvika vzorem světice; den co den dlívala v chrámu Páně na modlitbách, přijímala často Tělo Páně, obírala se ručními pracemi pro kostely a kaple, denně častovala o polednách třinácte neduživců; sama žila velmi skrovně, postívala se přísně a mrtvila své tělo. Jsouc na sebe až příliš přísná, bývala k jiným velice shovívavá. Onemocněl-li někdo ze služebnictva nebezpečně, ošetřovala jej pečlivě jako vlastní dítě. Učinil-li ten onen dvořenín něco zlého, domluvila mu klidně a vlídně: „Proč jsi tak jednal? Bůh ti to odpust!“ Nehody a neštěstí rodinné snášela s myslí klidnou, s odevzdáním se do vůle Nejvyššího.

Když jí milovaný manžel Jindřich I. umřel a syn její Jindřich II. ujal se vlády, odebrala se Hedvika s dcerou Kedrutou do kláštera Třebnického.

Výpravami křižáckými rozšířila se děsná nemoc, malomocenství, z východu také do Slezska; tu postarala se Hedvika o to, že pro takové ubožáky zřízeny byly nemocnice u města Středy a

u Vratislavi. Když Mongolové, národ surový a divoký, přes říši ruskou a polskou přiblížili se až ku hranicím slezským, nastalo v zemi veliké zděšení a kde kdo mohl, hledal spásy v útěku nebo na pevných hradech. Řeholnice a schovanky kláštera Třebnického rozutekly se ke svým příbuzným a známým; Hedvika s abatýší Kedrutou odebrala se na hrad Krsno.

Jindřich II. sebrav vojsko 30 tisíc mužů silné, postavil se u Lehnice, kde nevyčkav vojáků českých po hrdinném boji zahynul (dne 9. dubna 1241.), a na deset tisíc chrabrých Slezanů a Poláků s ním. Následujícího dne dorazil na bojiště český král Václav I., před nímž Tataři dali se na útěk. Tělo knížete Jindřicha II. byvši nalezeno, odneseno ve slavném průvodu do Vratislavi a tam v kostele sv. Jakuba pohřbeno. Zbožná Hedvika modlila se nad jeho mrtvolou: „Děkuji Ti, Bože, že Jsi mi dal syna, který, dokud byl živ, mne vždy ctil, miloval a nikdy ničím nezarmoutil. Ač bych ho ráda měla u sebe na zemi, přeji mu přece co nejvroucněji, že prolitím své krve s Tebou, Tvůrcem svým, spojen jest.“

Jakmile nepřátelé z území slezského se vytratili a strach před nimi pominul, vrátila se Hedvika do kláštera zpět, aby odtud připravila se na věčnost. Dne 15. října 1243. vydechla šlechtnou duši svou. Pomocnice a těšitelky lidu slezského nebylo více. Tělesná její schránka pochována s velikou poctou, za pláče a nářku usedavého při klášteře Třebnickém.

Papež Klement IV. prohlásil r. 1267. Hedviku za světici a výroční její památku ustanovil na den 17. října; pouze ve Slezsku slaví se jako patronka zemská dne 15. října a to svátkem zasvěceným.

Blanka Kastilská.

Byla dcerou kastilského vladaře Alfonsa, knížete velmi zbožného a zvláštního ctitele svatého Františka z Assisi.

Ludvík Srdce, syn Filipa Augusta, zasnoubil se s ní r. 1200.; Blanka byla velice krásná, dobrosrdečná a šlechetná; v krásném těle sídlila i krásná duše. R. 1205. porodila dcerušku, která však ihned zemřela, a po ní syna Filipa; ten zemřel čtyři léta po narození Ludvíkově, jenž r. 1214. na zámku v Poissy přišel na svět. Bylo to zrovna na den sv. Marka; zvony, jež rozzvučely se ku slavnému procesí, ustaly náhle vyzváněti a když se Blanka tázala, proč se tak stalo, dáno jí v odvěť, že jí k vůli, aby zvonění jí nerozčilovalo. Tu poručila nemocná, aby se jen všemi zvony dále vyzvánělo a sama dala se přenést do zadní komnaty, kde zvonění nebylo tak jasně slyšeti. Celkem měla Blanka pět synů, z nichž tři záhy zemřeli, a dvě dcery, z nichž jedna je sv. Isabella nar. 1225.

Ludvíkovi dostalo se od malička vychování velmi pečlivého; Blanka vychovávala ho sama slovem i příkladem; později vybrala mu moudré učitele, kteří ho vycvičili ve všem, čeho budoucímu vladaři věděti třeba, při čemž matka byla jim vždy pomocna. Že dobře Ludvíka i ostatní děti vychovala, za to ručí nám listy papeže

Innocence IV. zaslané Blance, v nichž dává krásné svědectví jejímu umění vychovatelskému.

Král Ludvík Srdce zemřel r. 1223.; choť jeho Blanka vládla nyní za nezletilosti Ludvíka IV. sama a obhájila říši proti všem nástrahám. Dějepisci vypravují, že přední známkou její povahy byla rozhodnost; byla to rozhodnost křesťanská. Královna nebyla pyšná, nejednala ukvapeně, nýbrž s rozvahou a moudře; každé dobré radě byla přístupna a k lidem laskava. Vytýkáno jí, že byla prý příliš panovačná a žárlivá, že jsouc rodem Španělkou byla ve Francii cizinkou a že nenáviděla Angličanů; jiní nemohli jí odpustiti její přichylnost k římské Stolicí a její důvěru k moudrému kardinálovi Romanovi. Ký div! bylať ve Francii skutečně cizinkou a proto kdykoli se nalézala na pochybách, brala útočiště k sv. Otci do Říma; za to bylo jí často utrháno na cti.

Nad všelikou pochybnost je jisto, že Blanka své dítky něžně milovala, je velmi dobře vychovávala, takže právem lze se jí proto až podnes podivovati. Syn její Ludvík vyprávěl o ní nejednou takto: „Matka má milovala mne velice, leč přes to vše mi říkala, že kdybych na smrt byl nemocen a pouze nějakým hříšným skutkem mohl se dodělati ztraceného zdraví, že by mne raději u svých nohou viděla mrtvého než smrtelným hříchem poskvrněného.“

Jak uměla Blanka na uzdě držeti svou žádostivost, tomu na svědectví uvádíme z mnohých alespoň tuto událost: Pařížský biskup Vilém zvěděl, že tak zvaní zpovědní bratři jeho sídelního města jsou velmi zadluženi a že nemohou dostáti svým závazkům. I šel ku královně, jejíž byl zpovědníkem. Blanka chystala se právě na pouť do Kompostelly a konala k cestě té velké a nákladné přípravy.

I otázal se jí biskup, je-li už vše připraveno na cestu.

— „Je,“ odvětila mu královna.

— „Madame,“ pravil na to biskup, „vy jste učinila mnohá a zbytečná vydání, abyste před světem se okázala a byla oslavována, abyste svou vznešenost dala na odiv v zemi, odkud pochodíte. Nemohly by se tyto výdaje lépe zužítkovati?“ —

— „Mluvte, pane,“ řekla na to královna, „učiním po vaší radě.“

— „Nedám vám radu, leč dobrou; slyšte! Řeholníci, kteří se nazývají bratry svatého Jakuba, mají mnoho dluhů. Změňte své předsevzetí i cestu, jeďte k nim a zaplaťte za ně obtížný dluh. Já z moci své změním váš slib a vezmu na se všecku zodpovědnost. Věřte mi, že učiníte lépe, než kdybyste se postila a něco ne zrovna nutného podnikla.“

A královna Blanka, jsouc ženou velmi moudrou, uposlechla rady biskupovy.

Čtrnáctiletého Ludvíka dala matka vladařka korunovati v Remeši, při kteréžto slavnosti prosil mladistvý král jako kdysi Šalomoun Boha o moudrost, a skutečně brzo nejen že svou vládu upevnil, nýbrž i získal lásku všech. Jsa ve dvaceti letech, pojal za manželku provenskou kněžnu Markétu, výbornou duchem i srdcem. Čtyři synové a jedna dcera byli plodem tohoto šťastného manželství.

Když Ludvík dosedl na trůn, nechtěl se odloučiti od matky a dbal vždy její rady. Při slavných hostinách dvorních modlíval se s přítomnými před jídlem a vždy dokládal, že byl tomu od své matky naučen. Veřejné pocty odmítal od sebe pravě, že ne jemu, nýbrž jeho matce mají býti prokazovány. Král Ludvík pilně se modlíval, tělo a vášně své držel na uzdě (nosil na nahém

těle drsný pás), postil se přísně, uděloval hojně almužnu a často přistupoval ke stolu Páně. Že takový panovník nebyl mnohým světákům po chuti, leží na bíledni. Ale Ludvík nedaje se tím nikterak mýliti říkával: „Jak podivní jsou ti lidé. Že se mnoho modlím, ve zlé mi vykládají; kdybych týž čas strávil při hrách, pitkách a na honech, ani slova by neříkali.“ Chudým dával plnýma rukama; sto dvacet jich hostil denně a někdy sám jim přisluhoval; sám také dohlížel do nemocnic a důchody jejich rozhojňoval.

A nejen štědrý, nýbrž i pokorný byl velice; když mu jednou lála žena, jež bludně se domnívala, že se jí stala křivda, že není hoden nositi korunu královskou, odvětil jí Ludvík klidně: „Máte pravdu, milá ženo! kdyby se mnou jednali dle zásluhy, vyhnali by mne nejen z Francie, nýbrž i z celého světa!“

Obdržev od řeckého císaře Balduina III. trnovou korunu Kristovu a kus dřeva ze sv. kříže, vyšel sám poslům s těmito drahocennými ostatky vstříc a přijav je do rukou svých, zaplakal a nesl je bos s hlavou odkrytou do chrámu; a potom vždy v témdni pašijovém klečival před nimi v nábožném rozjímání.

Jinak býval vždy boдрé, veselé mysli; přívětivost jeho a láska jímala srdce všech; ač s každým rád obcoval, přece nejraději s učenými a zbožnými. Obzvláštní péči vynakládal na výchovu svých dítek, dobrým příkladem jim ve všem předcházeje.

Jako král činil vše, co směřovalo ke cti a slávě Boží a ku blahu poddaných; za tím účelem vystupoval přísně proti soubojníkům, lichvářům, rouhačům, lidem nepočetným, slovem, kde viděl hřích, tam ho potíral. Jsa ku každému spra-

vedliv, vymáhal toho přísně od úřadů, aby každému stalo se po právu; věc křivá nenašla u něho zastání. Co mohl, sám pořídil a urovnal, chudé z pravidla i sám, kde mohl, soudil. Při své zbožnosti a pokoře byl i zmužilý a statečný. Zjednav doma i se sousedy pokoj, rozhodl se, že vyprostí zemi svatou z jařma tureckého; pročez jal se chystati na výpravu křížáckou; leč matka i manželka zrazovaly ho od toho důtklivě.

Tu však Ludvík upadl náhle do těžké nemoci, v níž složil slib, uzdraví-li se, že vydá se s vojskem svým na osvobození Palestiny. Ozdravěv, dostál r. 1248 svému slibu. Matka Blanka loučila se s ním velmi tklivě a při rozchodu volala za ním: „Milý synu, na tom světě již tě více nespátím!“ Což se skutečně vyplnilo.

Ludvík vstoupiv s vojskem na loď, přeplavil se na Cypr, kdež přezimoval, načež z jara táhl na Egypt a dobyl pevnosti Damietty; na podzim hnul se s vojskem k městu Kahyře. Tam pro nepravosti vojska seslal Bůh na ně hlad a po hladu mor; ano sám král Ludvík upadl do zajetí a jen za velké výkupné propuštěn jest na svobodu, smluvil dříve se sultánem egyptským mír na deset let. Po té přeplavil se do Palestiny. Tam došla ho smutná zpráva o smrti drahé matky Blanky. Ludvík oplakával jí velice, načež prošel celou zemi vrátil se zpět do vlasti r. 1254. Domnívaje se, že nedostál zcela slibu učiněnému, vydal se r. 1270. po druhé na východ, kde obléháje město Tunis, zachvácen byl ranou morovou.

Papež Bonifác VIII. vřadil jej r. 1295. do počtu svatých.

Azona.

V Ker-Martinu, městě bretoňském, žili ve XIII. století na svém statečku zbožní manželé, Helorius a Azona, jimž r. 1253. narodil se synáček Ivo.

Brzy po jeho narození měla matka jeho zvláštní sen; viděla malého synáčka, jak rychle roste, slyšela jej první sladká slova: „mama, tata“ mile pronášeti, zřela, jak rád na kolenou ručky k nebi spíná a se modlí, jak ochotně s ní do kostela spěchá, pak jak pilně chodí do školy nižší i do školy biskupské a dobře se učí . . . jak vrací se po letech z vysokých škol pařížských a oznamuje jí, že stane se knězem, po té, jak horlivě si vede u vznešeném povolání tom, jak svatě žije . . . a na konec zří nebesa otevřená a syna svého klečícího v pokoře před trůnem Božím mezi nebešťany. Sen ten či vidění působilo na zbožnou Azonu tak mocně, že vynasnažovala se ze všech sil, aby ze syna světce skutečně vychovala. Proto také neopomenula ničeho, co by k dosažení cíle toho napomáhalo, a ještě nemluvněti opakovala den co den: „Ivo, ty se musíš státí svatým!“ A když útlé dítě udiveně pohlíželo na matku, vykládala mu, co je to býti svatým, jak Bůh svaté miluje, ctí a je v nebi odměňuje.

A když později k rozumu dospívající pa-

cholík se tázal, co musí činiti, aby se stal svatým, vyprávěla mu matka o Pánu Ježíši, jeho narození, životě, utrpení a smrti, o přikázáních Božích i církevních, jež každý křesťan, chce-li se státí svatým, musí věrně zachovávatí.

S bedlivou pozorností naslouchal Ivo vyprávování matčinu a sliboval jí, že bude svatě živ, aby jednou přijal ho Bůh k sobě do nebe.

Zbožné materi napomáhal svědomitě otec Ivonův Helorius, který zejména povzbuzoval syna k tomu, aby miloval chudé a kde může prokazoval jim skutky milosrdenství; sám mu dobrým příkladem v tom předcházel.

Při tom nikterak nezanedbávali bedliví rodičové toho, aby i v umění literním prospíval Ivo, jenž svou neúmornou pilností dovedl toho, že již ve čtrnáctém roce věku svého mohl býti vypraven na vysoké učení pařížské. V hlučné Paříži býval sice od některých zlých soudruhů pokoušen a sváděn ke hříchu, leč slova matčina: „Ivo, ty se musíš státí svatým“ ve spojení s upřímnou modlitbou vyprostila ho vždy ze všech nástrah a osidel.

Z Paříže odešel do Orleansu studovat práva občanská. Slova matčina: „Ty se musíš státí svatým“ zněla mu dosud stále v duši a zachovala mu i zde drahocenný poklad nevinnosti a zbožnosti neporušeným.

Dokončiv s prospěchem výborným studia, byl v městě Rennesu vysvěcen na kněze. Někdejší matčin sen zdál se skutečně znenáhla vyplňovati.

Jako kněz žil Ivo velmi přísně; odříkal se masitých pokrmů i vína; aby chtíce tělesné snáze držel na uzdě, o dnech postních požíval jen chleba a vody, spával na hrubé rohoži, nosil na holém těle roucho žíněné, modlíval se horlivě a rozjímal často o vznešených pravdách křesťanských.

Pro svou zbožnost a svědomitost a rozsáhlé vědomosti ustanoven v Rennesu předsedou soudu duchovního, jenž tehdy rozhodoval ve všech sporných záležitostech světských, po případě i duchovních. V obtížném úřadě tom osvědčil se Ivo pravým zastancem (advokátem) lidí chudých, vdov a siroteků, jichž vřele se ujímal, práv jejich hájil i pře jejich zdarma vedl. Při tom nad jiné smíru a pokoje mezi stranami spornými hleděl vždy docílit.

Dobrá pověst o horlivém tomto knězi-obhájci donesla se až k biskupu Treguirskému, jenž Ivona za správce téhož úřadu ve své diecési povolal. I tu beze vší bázně vystupoval Ivo proti zlým, byť byli sebe mocnější a vzácnější, a ujímal se dobrých ze stavu nízkého.

Konečně po dlouholetém namáhání v úřadě tom, touže po klidu, žádal o faru; obdržel ji v Drezdru, kde po osm let na vinici Páně horlivě pracoval, načež svěřena mu duchovní správa v Losancku.

Jako farář vedl život příkladný a je vzorem všech pravých správců duchovních; horlivě kázal slovo Boží, pilně se modlival a rozjímal, k oběti mše sv. od časného jitra se připravoval, nemocné navštěvoval, zarmoucené těšil a důchody své dělil s chudinou. Sám žil jako poustevník, šatil se chudě, živil se stravou nejprostší a léhával na holé slámě. Ivo nejen že farníky své pilně vyučoval ve chrámu Páně, nýbrž chodíval i do příbytku svých osadníků, aby tam dívky a čeleď cvičil v náboženství.

Když za nastalé drahoty chtěl kdysi rozdati poslední chléb a domácí kaplan tomu odpíral, rozkrojil bochník, dal polovici kaplanovi a drahou půli chudému, sám nepodržev ničeho pro sebe; ale ještě v týž den poslal mu neznámý dobro-

dinec tři bochníky chleba, jimiž pak po delší dobu živil svůj dům. Při jiné příležitosti, když chudšas prosil ho o obilí, a šafář tvrdil zcela rozhodně, že na sýpce není ani zrněčka, řekl mu Ivo: „Jen jdi na sýpku a dej chudému!“ Když pak tento váhal, šel Ivo sám a hle! obilí tam nalezeno. Dům jeho byl útočištěm žebráků, sirotků a nemocných, jež laskavě přijímal, živil i léčil; nejednou myl nohy a převazoval rány ubohým mrzákům. Aby o takové nešťastníky lépe bylo postaráno, vystavěl pro ně na osadě své špitál, jemuž potom, kde co měl, věnoval. Za to lid jej miloval a jináče ho nepojmenoval než „svatý kněz“.

V postě roku 1303. počal náhle churavěti, chřadl vůčihledě a dne 19. května zesnul v Pánu, oplakáván jsa celou osadou, zejména chudými a nemocnými z celého okolí, jimž byl pravým otcem duchovním.

Odešel, aby po blahodárné činnosti oddechl si na věčnosti, kde duše jeho předem již žila, an zde na zemi vykonal to nejlepší, co mohl. Papež Klement VI. prohlásil jej r. 1347. za svatého a v Paříži je k jeho počtě zasvěcen chrám. I náš Karlův most v Praze ozdoben jest sochou tohoto světce, již r. 1711. zříditi dala od sochaře M. Brauna právnická fakulta vysokého učení pražského. Socha ta stojí na jižní straně prvního pilíře mostního před věží staroměstskou. Sv. Ivo zobrazen tam jako ochránce chudých: vdova s dítkem, sirotek a stařec prosí ho o zastání; Ivo vztahuje nad ně ruku a sklání se k nim. Na pravo zobrazena jest Spravedlnost, jež třímá meč, ale má zavázané oči. Na podstavci je Ivo zobrazen jako kněz při mši svaté.

Františka ze Sionnazů.

V čarokrásném, hornatém Savojsku nedaleko švýcarského města Ženevy vypínal se starožitný zámek Saleský, kde ve II. polovici šestnáctého století žil František hrabě Saleský s manželkou svou Františkou, jež pocházela ze starobylé rodiny Sionnazův.

Oba slynni vznešeností rodu a hojností statků pozemských; ještě více však vynikali ctností a pravou zbožností života.

František Saleský byl vzorem křesťanského šlechtice; povinnosti, jež předpisuje sv. náboženství, konal vždy s příkladnou svědomitostí; uprostřed tehdáž téměř všeobecné nevázanosti mravů zachoval srdce přímé a neporušené. Horlivost, jakouž pro víru katolickou dával na jevo, zasluhuje tím většího uznání, ježto vzniklé tehdáž kalvínstvo právě v té krájině, kde hrabě Saleský schoť svůj žil, hlavní mělo sídlo. Hrabě sloužil dříve po několik let u vojště s rovnou věrností a statečností, jako mnozí jeho předkové; ale později se vzdal služby vojenské a vstoupil ve stav manželský, chtěje vzdálen hluku válečného požívat slasti života rodinného.

Choť jeho Františka spojovala s mnohými vzácnými přednostmi ducha a těla svého srdečnou a účinnou zbožnost, spanilou čistotu duše, neobyčejnou skromnost a zvláštní náklonnost k samo-

statnosti. Ale mezi těmito a mnohými jinými ctnostmi, jimiž byli ozdobeni tito zbožní manželé, vynikala obzvláště láska k bližnímu a štědrost, s jakouž chudým a potřebným přispívali ku pomoci; zdáť se, že zvláště hojným udělováním almužen požehnání Boží na sebe a na svůj dům svolávali. Ačkoli pomáhali chudým vůbec, podporovali přece obzvláště katolíky, kteří od kacírů byli oloupeni o své statky, a raději všeho pozbaviti se nechali, než aby zrušili věrnost Bohu a církvi. Ježto zámek Saleský nacházel se v sousedství Ženevy, kde bylo středisko učení Kalvínova, naskytovaly se jim ku konání tohoto druhu milosrdenství mnohé příležitosti, jichžto také vždy a rádi používali.

Asi tři hodiny cesty od zámku Saleského leží město Annecy čili Annesium, jak nazývá se v latině, jedno z větších měst tehdejšího vévodství savojského. Toto město bylo také sídlem knížete biskupa Ženevského a to již od r. 1533., kde tehdejší kníže biskup od kacírů kalvínských ze Ženevy vypuzen byv, do Annesia se přesídlil. Do tohoto města se odebrala zbožná hraběnka Saleská v prvních měsících svého těhotenství, chtěc vzdát úctu mladé vévodkyni Savojské, kteráž tam byla ve průvodu dvou kardinálů a velikého množství vzácných pánů a paní z Francie zavítala.

K žádosti vévodkyně doneseno do Annesia posvátné plátno, do něhož kdysi bylo zavinuto tělo Pána Ježíše od Josefa z Arimathie, kteréž tehdy v Chamberech *) se chovalo. Hraběnka Saleská spatřivši tuto drahou památku lásky Krista

*) Chambéry (vyslov: Šambery), hlavní město v Savojsku. Posvátné plátno to bylo později přeneseno do Turina, kdež se posud nalézá.

Ježíše k pokolení lidskému, byla roznícena vroucí zbožností, a trvala po dlouhou chvíli v kapli, v níž posvátné plátno bylo vyloženo, a vylévala srdce své, jako kdysi Anna, matka Samuelova, před tváří Hospodinovou.

Tu prosila Boha, prolévajíc hojné slzy, aby dítě, jež nosila pod srdcem, za oběť přijmouti a je od porušení světa chrániti ráčil.

Bůh vyslyšel vroucí modlitby zbožné hraběnky a vylil potom na syna jejího hojnost svého požehnání a oněch milostí, jimiž během času povznesl se na onen vysoký stupeň křesťanské dokonalosti a svatosti, na němžto se mu svět podívoval a dosud podivuje.

Z Annesia vrátila se hraběnka Saleská domů jsouc pevné naděje, že Bůh milostivě přijal oběť, již mu v dítěti svém vzdala. Od té doby považovala dítě to za drahý poklad, který jí Bůh svěřil a z něhož, jak říkala, od ní kdysi účet požádá.

Nějaký čas po návratu svém porodila hraběnka šťastně syna Františka, který se napotom stal okrasou domu Saleského a novým světlem církve katolické.

Světnice, v níž blaženým manželům syn tento se narodil, jmenovala se napotom světnicí svatého Františka. *) Hrabě Saleský dal ihned ve farním chrámě Thorenském synáčka pokřtiti a chtěje, aby v radosti jeho i jiní měli účast, dal vystrojiti stkvostnou hostinu a pozval k ní všech příbuzných a šlechticů, jižto se k němu z okolí sešli, by dle tehdejšího obyčeje dítě ku sv. křtu doprovodili.

*) V první polovici 17. století, když vévodové savojské s Francií vedli válku, byl zámek Saleský z nařízení Ludvíka XIII. rozbořen.

I chudým, kteří v jeho zámku u velikém počtu se scházeli, dal od svítání až do noci rozdávat hojně almužny.

Ale radost zbožných rodičů z narození dítěte byla brzy zkalena bázní o jeho život; František byl totiž velice sláb, tak že sotva oddychoval. Matka jej sice opatrovala s takovou bedlivostí, že si sama ani potřebného spánku nedopřála; nicméně se zdálo, že všeliká péče její nic neprospěje, a lékařové sami tvrdili, že ubohé dítě sotva dlouho zůstane naživě. Ale Prozřetelnost božská Františka zachovala. Ve čtvrtém měsíci po narození jeho bylo viděti, že poznenáhla nabývá síly, nebezpečí každým dnem ubývalo a v brzkú bylo pozorovati, kterak František mimo nadání všecek utěšeně vzrůstá a zároveň s věkem i silou prospívá. Záhy jevila se již na něm spanilost a jemnost, pro kteréž jej i později každý miloval. S příjemným zevnějškem spojoval milou povahu; bylť tichý, poddaný rodičům a učitelům a nadán onou stydlivostí, jížto k zachování čistoty duše nanejvýš jest potřebí.

„Bůh a matka mne milují!“ byla první slova, jež se František naučil mluvit. Významná to slova, v nichž se jako v zárodku zahrnuje celý potomný jeho život. — Blaze tomu, jemuž se dostalo zbožné matky, která mu již záhy do srdce vštěpovala lásku k svatému náboženství. Takovou matku dal Bůh Františkovi. Hraběnka Saleská byla první učitelkou a vychovatelkou svého syna.

Jakmile počínal mluvit, učila jej spínati ruce k nebi, a nespouštějíc ho nikdy s očí odstraňovala vše, cokoli by zrak nebo sluch jeho bylo mohlo poskvřniti neb porušiti srdce jeho. Vodívala jej také sama do kostela a vštěpovala v srdce jeho hlubokou úctu k domu Páně, jakož i k mo-

dlitbě, k poslouchání slova Božího a ku všelikým jiným cvičením náboženským. Nad to poskytovala mu i sama spasitelná poučení; od ní se František naučil, že všecko dobré pochází od Boha, jenž jest nejlepším otcem naším a původcem všech našich radostí. Krásná tato naučení vryla se hluboko v útlé srdce Františkovo

Když synáček dosáhl pátého roku, brávala jej zbožná matka s sebou do příbytků bídy a zármutku, kamž byla posud sama potají chodívала. Tu se měl učit z vlastního přesvědčení, jak mnoho lidí se nachází, jimžto jest život trávit v bídě a v hoři. Pohledem na chudobu a strasti jejich měl býti povzbuzen k účinnému podporování chudých a k potěšování zarmoucených. Tímto způsobem vedla tedy zbožná hraběnka syna svého ke zbožnosti a dobročinnosti, připojujíc ku spasitelnému poučení pokaždé i vlastní příklad svůj a neustávajíc se modliti k Bohu, aby pracím jejím ráčil milostivě žehnati.

Nedomnívejmež se však, že hraběnka vychovávala syna svého rozmazleně, čímž dítě snadno zchoulostiví, tak že napotom nezřídka po celý čas života bývá otrokem těla svého. Vychování, jehož se dostalo Františkovi, bylo rozumné. Obezřetná matka prohlédala k tomu, aby syn její přivykal již v útlém věku zimě, horku, pracím a rozličným námahám. Měla jej k tomu, aby chodil po horách, skalách a neschůdných cestách, učíc jej zároveň, kterak si má při tom opatrně vésti, aby se uvaroval všelikého nebezpečí. Také nikdy netrpěla, aby se mu vypravovaly takové povídky, jimiž mysl mnohých dětí zbytečnou bázní a pověrcivostí bývá naplněna, tak že potom nezřídka i v dospělém věku svém každého stínu se lekají.

Matce, s níž, jak to u dětí bývá, nejčastěji obcoval, nedal František nikdy příčiny k nějaké nespokojenosti, jsa vždy její útěchou. Byla-li kdy nějakým zármutkem sklíčena, říkával jí s velikou prostosrdečností: „Utíkejme se k Pánu Bohu, onť nám jistě pomůže. A jak býval již v útlém věku těшитelem matky své, tak se stal napotom těшитelem všech zarmoucených, s nimiž mu bylo obcovati.

Již v tomto věku projevoval ve všelikém jednání a v řečech svých podivuhodnou skromnost a upřímnost. Vynikal také již záhy neobyčejnou zbožností srdce; chodíval velmi rád do chrámu Páně a také doma konával modlitby své s vroucností a pobožností, jaké se v tak mladistvém věku zřídka nalézají.

Jedinou a největší radostí jeho bylo, když sobě mohl chrámeček neb kapličku stavěti, nějaké církevní obřady napodobiti nebo s matkou chudé a nemocné navštěvovati.

Později k nim také sám chodíval, donášeje jim rozličné potřebné věci, jež byl od matky k tomu účelu obdržel. Někdy prosíval také příbuzných, aby mu něco pro nešťastné jeho svěřence darovali. Obdržel-li kdy něco sám pro sebe, rozdal to chudým, a nezřídka sobě i pokrmu odepřel, neměl-li jiného, co by mohl chudým poskytnouti.

Mimo zbožnost a dobročinnost bylo také na Františku již tehdáž pozorovati neobyčejnou vytrvalost, tak že od započatého a mladistvé síle jeho přiměřeného díla žádnými obtížnostmi a překážkami nedal se odstrašiti.

Sotva byl František dosáhl šestého roku, prohlédali rodičové jeho k tomu, aby byl cvičen v literním umění. Kdyby bylo šlo po vůli matčině, nebyla by nikdy dala dítě své z domu; byla

by ráda vzala do domu učitele, kteří by cvičili Františka v potřebných naukách. Raději by byla zajisté volila, aby syn její zůstal méně učeným, nežli aby se stal méně ctnostným, neboť znala prostopášnost a porušenost mravů, jež se často mezi žáky vyskytují; proto by si byla aspoň přála, aby František zatím ještě více ve ctnosti a nábožnosti byl upevněn, by napotom tak snadno nemohl býti sveden. Ale otec, veden jsa vzhledem k výchování a vzdělání syna svého důvody více světskými a maje za to, že ve veřejných školách řevnivost žáků k pilnějšímu učení nemálo pobádá, stál na tom, aby syn jeho chodil do školy veřejné. Byl tedy poslán do Rochevilly *), městečka ležícího nedaleko Salesu. Byt a stravu tu měl u jednoho z učitelů; otec za ním každý týden chodíval a poptával se po jeho prospěchu a chování. Tu vynikal pilností a dobrým chováním a získal sobě v krátkce lásku všech učitelů; ale i jiní lidé, kteří měli příležitost pozorovati Františkovo chování, podívovali se čistotě, zbožnosti a skromnosti jeho. Tak uběhla dvě léta. Tu se přestěhoval hrabě Saleský z příčin politických ze zámku Saleského na hrad Brenský, jenž se nacházel v krajině kabalské (Chablais, čti Šablé). Ježto tu mínil bydleti s rodinou svou po několik let, vzal s sebou Františka, poněvadž hrad ten od Rochevilly byl více vzdálen. Jak jeden ze životopisců našeho Františka poznamenal, stalo se zajisté patrným řízením božské Prozřetelnosti, že již v útlém věku svém přišel do krajiny, která se pak stala dějištěm a svědkyní zápasů a slavných vítězství jeho.

*) Městečko Rocheville (čti: Rošvil) rozkládá se na skalnatém vrchu.

Ale hrabě nepodržel syna Františka dlouho na jmenovaném hradě, nýbrž poslal ho po několika měsících do Annesia, kde také studovali tři synové jeho bratra. Tam zůstal František plných pět let a učinil veliký pokrok ve ctnosti a vědomostech. Již tehdy bylo u něho pozorovati jistý úsudek, výbornou pamět, výtečné vlohy k výmluvnosti, zvláštní vkus u volení dobrých spisovatelů a rozličné jiné dobré vlastnosti a schopnosti, jimiž se později stal tak učeným a svatým biskupem. Za pobytu svého v Annesiu přijal také František svátost biřmování, již tam uděloval kníže biskup Ženevský Justinian. Svátostí touto posilněn byv, plnil pak s větší ještě horlivostí předpisy sv. náboženství.

Ustanovil si sám jisté modlitby, které pak každodenně s velikou svědomitostí vykonával, určil si též jisté doby ku čtení duchovních knih a k návštěvě chrámu Páně.

Času letního po západu slunce již nevycházel z domu, ale zabýval se čtením životů svatých. V prázdných dnech chodíval někdy s několika druhy na blízký ostrůvek, kdež ve stínu kleče, modlíval se litanie, k čemuž i soudruhy své vzbuzoval, říkáje: „Učme se již záhy sloužiti Bohu a modliti se, pokud máme volnou chvíli!“

Tímto způsobem prospíval František již záhy v umění a ve všelike ctnosti. Hrabě Saleský pozoroval prospěch ten s velikou radostí a ustanovil u sebe, že pošle syna svého do Paříže, by tam konal další studie v koleji Navarské, ve kteréž byli již tak mnozí šlechticové onoho věku došli výborného vzdělání.

I domluvil se o tom se svou chotí, která však pod tou podmínkou k tomu přivolila, aby syn před odchodem svým ještě po několik měsíců

mohl u ní prodletí. Zamýšlela jej totiž ještě více upevniti a zdokonaliti v náboženství, aby byl úplně ozbrojen proti tisícícerému nebezpečí, jakéž mu nastávalo v tak velikém městě, mezi množstvím rozpustilých mladíků, z nichžto často druh druhu bývá příčinou mravné zkázy.

Nedlouho po návratu svém z Annesia dověděl se František, že v městě Klermontu konati bude biskup svěcení kněžstva; i prosil otce svého, by se tam odebrati a kněžské postřižiny směl přijati.

Otec nechtěl svoliti k žádosti Františkově, neboť se obával, aby syn, na němž pozoroval jakousi zvláštní náklonnost ke zbožným cvičením, nestal se řeholníkem, anebo nevstoupil do stavu kněžského. František byl jeho prvorozený syn a byl nadán výtečnými vlohami ducha; otec si tedy přál, aby zvolil nějaký jiný stav, v němž by mohl dojíti větší slávy a státi se ozdobou domu Saleského. Jsa však velmi moudrý a opatrný, nechtěl přece žádosti synově naprosto odporovati věda, že duch lidský bývá nepřítelem všelikého nucení, a že by tedy odporem svým náklonnost synovu ke stavu duchovnímu tím více snad roznítil; k tomu byl také sám muž zbožný a věděl, že by marně se protivil úmyslu syna svého, je-li v tom vůle Boží, aby svět opustil a vstoupil do stavu duchovního. Svolil tedy přece k žádosti synově a tak přijal František postřižiny r. 1579. Navrátil se z Klermontu dověděl se od matky, že dle vůle otcovy má jíti do Paříže, aby tam navštěvoval kolej Navarskou. Jak velice asi zarmoutila zpráva tato srdce Františkovo, jenž tím měl býti opět odloučen od své milované matky. Nad to měl také ještě opustiti příjemné podnebí savojské a hory země této, jež si byl velice oblíbil. Nicméně nechtěl se protiviti vůli otcově, obávaje

se, aby ho nezarmoutil a odporem svým i Boha neurazil. Toliko za to prosil matku, aby mu vyžádala svojí přímluvou u otce dovolení, by místo koleje Navarské směl navštěvovati kolej jesuitskou, jež v Paříži teprve před nedávnem byla zřízena.

Poněvadž matka doslechla, že v koleji Navarské nedbá se mnoho kázně, a že v kolejích jesuitských mládež netoliko k učení, nýbrž i ku zbožnosti bývá přídržována, přimluvila se mileráda u manžela svého, kterýž také úmysl svůj v ohledě tom změnil a Františkově žádosti vyhověl, neboť se mohl domnívati vším právem, že tato náchylnost, již syn jeho jevil k řádu jesuitskému, bude ho pobádati, aby s tím větší pilností a horlivostí oddával se učení. Konaly se tedy přípravy na cestu a hledán pěstoun, který měl dle vůle rodičů doprovoditi Františka do Paříže a tam nad učením a chováním jeho stále bdíti. Hraběnka zatím hleděla použití každého okamžiku ku poučení a vzdělání syna svého, vědouc, že na dlouhý čas bude od něho odloučena. Snažila se především vstípniti v srdce milovaného Františka svého vroucí lásku k Bohu a důvěru ve svatou Jeho prozřetelnost; napomínala jej tedy, by Boha pokládal vždy za svého pravého otce. Říkávala mu často jako matka synů Makabejských: „Jáť jsem ti života nedala. Stala jsem se matkou tvou, poněvadž se Pánu Bohu líbilo, abys skrze mne přišel na svět. Bůh jest to, milý synu, který tě učinil, čím jsi; onť jest to, jenž tě zachovává; od Něho ti dlužno všeho očekávati.“ — Podobným způsobem užila zbožná matka každé příležitosti, kdy synu svému mohla vstípniti do srdce nějaké dobré naučení. Potkala-li chudása, říkala Františkovi, že i tento chudý jest jeho bratrem, že i on má právo Boha nazývati svým

otcem; pak mu připomínala, že vzhledem k ve-
zdejším statkům jest sice mezi nimi jakýsi rozdíl,
že však vzhledem k přirozenosti a milosti není
žádného rozdílu, že co do těchto dvou věcí
jsme si všichni rovni; napomínala pak syna svého,
aby pravdy této s mysli nespouštěl a k chudým
nikdy hrdě a nemilosrdně se nechoval. Prochá-
zela-li se někdy se synem po polích, obracela
zřetel jeho na rozsévače obilí. „Říkává se,“
mluvívala k němu, „že tito lidé nás živí; ale
nechť sebe snažněji pracují, něco více deště nebo
sucha stačí zmařiti všeliké práce jejich; tu závisí
všechno na Bohu; bez Božího požehnání lidé ne-
svedou praničeho.“

Těmito a podobnými často opakovanými zá-
sadami vzdělávala hraběnka srdce syna svého
u vroucí lásce k Bohu a účinné lásce k bliž-
nímu, a símě, jež takto rozsívala v útlé srdce
Františkovo, vydalo časem svým užitek hojný.
I hrabě podporoval snahu choti své, s tím toliko
rozdílem, že hraběnka především o to pečovala,
aby syn stal se hodným a dokonalým křesťanem,
kdežto hrabě i k tomu prohlédal, aby František
i ve vědách a uměních náležitě vzdělán a vůbec
tak vychován byl, aby v napotomném životě sebe
i dům svůj mohl proslaviti. Napomínal ho tedy
často k pilnosti, ale uváděl mu zároveň na mysl,
že studie mu mají býti také prostředkem k do-
konalejšímu životu, že ho mají vždy povzbuzovati,
aby Bohu vždy horlivěji sloužil a konání křesťan-
ských ctností nezanedbával. Jmenovitě mu často
představoval, že nepravosti zvláště šlechtice hyzdí,
ježto šlechta nad jiné má vynikati ctnostmi a
šlechtným životem. — A rodičové Františkovi ne-
pracovali bez úspěchu; syn jejich prospíval
ve ctnosti i ve všelikém umění a docházel lásky

u Boha i u lidí. Když se přiblížil čas k odchodu Františkovu, loučila se s ním matka velmi dojemně. Vzala ho s sebou na výšinu, kdež jej byla často učivala velebiti Boha a díla Jeho. Odtud mu ukazovala ve vzdálenosti věž chrámu, v němž kdysi byl pokřtěn, a pravila mu: „Křest, který jsi tam obdržel, pokládej vždy za největší slávu svoji. Oči matky tvé nebudou již moci nad tebou bdíti; na tobě samém bude nyní záležeti, aby símě, jež jsem ti vštípila do srdce, přinášelo ovoce ctnosti. Nezapomínej, že bázeň Boží jest počátkem moudrosti. Varuj se lidí zahalčivých, neboť řeči jejich zabíjejí duši. Budeš-li kdy při učení pocítovati jakousi suchopárnost, pospěš do chrámu a tam u oltáře hled' občerstviti srdce své; tam jistě nalezneš útěchy. Stavem svým a nadějí, již v tebe skládáme, nikdy se nedej pohnouti k pýše; v očích Ježíše Krista nebudeš ničím, nebudou-li tě zdobiti křesťanské ctnosti; vše ostatní jest pouhým stínem. Nezanedbávej nikdy navštěvovati příbytků chudých a vdov; oniť se budou za tebe modliti v tomto životě a stanou se orodovníky tvými na věčnosti. Věř, synu milý, že tě miluji láskou, jakou může milovati jen matka; ty jsi prvorozený syn můj, ty jsi rozkoš duše mé; ale přála bych přece i já, jako kdysi matka svatého krále Ludvíka, abys raději umřel, nežli abys poskvrnil duši svou nějakým hříchem.“ František zachoval slova ta v srdci svém po celý život a vždy děkoval Bohu, že mu dal tak dobrou matku.

Konečně se blížil den, kdy mu bylo opustiti dům rodičů a nastoupiti cestu do Paříže.

Za vychovatele čili pěstouna byl mu dán Déage (vyslov Deáž), kněz ctnostný, moudrý a opatrný, ale poněkud prchlivý. Hraběnka byla náhodou již několikráte svědkyní prchlivé jeho

povahy. Jednou pozorovala, že Františka pro nepatrný poklesek přísně pokáral. Ačkoliv syna svého sama choulostivě nevychovala, byla přece přílišnou přísností vychovatelovou nemálo dojata, a doléhala na to, aby mu jiný pěstoun byl ustanoven. Dovědév se o tom František, šel k matce a prosil jí úpěnlivě, aby upustila od svého úmyslu. „Milá matko,“ pravil, „já sám jsem vinen, že pěstoun můj se tak rozhorlil, já jsem mu sám dal příčinu ku hněvu: nebylo by se to zajisté stalo, kdybych já byl mírnějším a nedával mu příčiny k netrpělivosti Hrdý a zporný duch můj má zajisté potřebí uzdy a přísnější kázně.“

Matka se tedy dala uprositi a Déage zůstal pěstounem Františkovým. A právě tato prchlivost pěstounova snad také nemálo přičinila k tomu, že František stal se tak jemným, klidným a mírným, kterýmižto vlastnostmi vždy snadno si vydobyl lásky a důvěry. Proto zachoval také tomuto pěstounu po celý život v srdci svém lásku a vděčnost. —

S tímto vychovatelem vydal se tedy František na cestu do Paříže.

Jakmile se tam dostali, pospíchal František ihned do koleje tovaryšstva Ježíšova, kdež jej přijali velmi laskavě. Nedopřáv sobě téměř ani potřebného zotavení, oddal se s velikou pilností studiu, aby žádosti otcově co nejvíce možno vyhověl a nabyl potřebného umění; ale při tom vždy také se přičiňoval, aby prospíval ve ctnosti a zbožnosti. Říkával častěji: „Málo by mi prospěly vědomosti, kdybych zároveň nehleděl i ke zbožnosti.“ Proto také vždy hledal příležitosti, aby mohl obcovati s muži moudrými a zbožnými. Značný počet takových se nalézal mezi členy řádu jesuitského. Tovaryšstvo tohoto řádu mělo

veliký počet mužů věhlasných a tehdáž se nacházelo na vrcholu slavné své činnosti. Členové jeho chovali se ku mládeži vlídně a laskavě, pronášejíce moudré a spasitelné nauky tak lahodně, že jim nebylo lze odolati. František oplýval blažeností, když kněží tohoto tovaryšstva u přítomnosti jeho mluvivali o záměrech svých k obrácení duší. Od nich se také učil vzdalovati se zahálky, kteráž bývá příčinou duchovní zkázy. Společností světských František nehledal, nemaje v marných rozmluvách jejich žádného zalíbení. Měl-li prázdnou chvíli, zabýval se raději čtením básníků řeckých a římských, zvláště pak čtením Písma svatého, spisů sv. Jana Zlatoústého, sv. Tomáše Akvinského nebo jiných knih. Vzdělav se v umění mluvnickém, libomudrckém a v jiných užitečných vědách, nabyv také známosti řečí hebrejské a řecké, v nichž sepsáno jest Písmo svaté, oddal se i studiím bohoslovným.

Mimo jiné byl tam učitelem také proslulý *Maldonat*, kněz tovaryšstva Ježíšova, jenž tehdáž vyučoval na školách Pařížských.

Dokonav studie filosofické, navštěvoval František po výslovném nařízení otce svého akademii, kdež se cvičil v ježdění, v šermování, v tanci a jiných podobných věcech, jichžto svět pohledává na šlechtici.

Mladý hrabě, který již tehdy chtěl vstoupiti do stavu kněžského, oddával se těmto cvičením toliko s nechutí, maje za to, že mu v budoucím jeho stavu nebudou k užitku. Ježto však vůli svých rodičů pokládal sobě vždy za svatou, hleděl, by i v těchto cvičeních došel úspěchu; a těmito cvičeními dodělal se milé jemnosti a nenucenosti ve způsobech, ježto se na něm při vší skromnosti a prostotě jeho vždy jevily a jež se shodovaly

tak výborně s jeho heslem: „Všem všechno býti, aby byli získáni všichni.“

Tou dobou šířilo se bludné učení Kalvínovo, že Bůh některé lidi bez ohledu na jejich skutky zavrhl a již předem určil k věčnému trestu. Tu vznikla v duši Františkově hrozná myšlenka, že i on snad přináleží do počtu těch, jižto určeni jsou k věčnému zavržení. Jsa myšlenkou touto náramně trápen, počal studovati spisy sv. Augustina a sv. Tomáše Akvinského, jednající o předurčení; ale nenabyl z nich žádoucího upokojení v úzkosti, kteroužto byl sevřen. Ducha jeho obklíčila tma a v srdci se vzmáhala veliká sklíčenost.

Na místo blaženého poklidu, jímž byl posud oplýval, nastoupilo silné rozčilení mysli, pak následovala nechuť ke všemu, co jindy srdce jeho slastí naplňovalo, a konečně se dostavila náramná suchopárnost; zdálo se mu, že jej Bůh již zcela opustil. Nepřítel duší lidských přemlouval jej, že všechno, cokoli činí, aby se zalíbil Bohu, jest nadarmo, poněvadž jej Bůh předurčil k věčnému zavržení.

Za dne mýjela ho láska ku práci, v noci posilňující spánek; i na těle tím všecek schřadl. To trvalo delší dobu. Když pak od svého zbožného života neupustil, smiloval se nad ním Bůh a navrátil mu dřívějšího klidu. Ocitna se totiž jednou ve chrámu Páně a padna na kolena před obrazem Rodičky Boží, kdež se obyčejně modlíval,úpěl z hloubi srdce svého k Utěšitelkyni zarmoucených, aby mu vyžádala té milosti, byť i na věky zavržen býti měl, aby Boha, aspoň dokud živ bude na tomto světě, směl milovati. A tu cítil zvláštní útěchu, ana v duši jeho zavítala, tak že ho vše-

liká tesknost minula. I trval na modlitbě déle, děkuje laskavé Matce své; učinil pak slib ustavičné čistoty a věnoval se doživotně službě blah. Panny Marie, zvlášť pak se zavázal k tomu, že denně k její cti a chvále bude se modliti růžence.

Tak i ve vědách vyučen i ve zbožnosti utvrzen byv odebral se sv. František po rozkaze otcově domů, načež r. 1587 poslán jest do Padovy, aby študoval práva. I poslechl a svou pilnost hlavně věnoval právům, ale při tom pěstil i vědy bohoslovné, maje úmysl věnovati se někdy stavu duchovnímu. Avšak i tu ho Bůh opět ráčil zkoušeti. Dopustil na něho těžkou nemoc, tak že všichni lékařové o jeho zdraví pochybovali. On pak odevzdal se do vůle Boží, hotov jsa umříti, když by Bohu tak se líbilo. Na otázku, jak by pohřben býti chtěl, žádal, aby se dalo tělo jeho žákům vědy lékařské k pytvání, aby prý, nejsou za živa k ničemuž, aspoň po smrti prospěl jiným. Ale Bůh jinak o něm usoudil. František se uzdravil a šťastně a slavně svá studia dokončiv, na hodnost doktora v právech byl povýšen. Na poděkování za tuto milost, obnovil svůj slib ustavičné čistoty a tak se chystal k návratu domů, maje věku 23 let. Tu však došel ho list od otce, aby ku svému vzdělání cestoval po Italii; i navštívil František Řím a některá města jiná, jakož i svatyni Loretánskou, kde po třetí obnovil slib panenské čistoty.

Navrátil se konečně domů, měl po vůli otcově nastoupiti na dráhu právnickou a vejíti v sňatek manželský s nevěstou, již mu rodiče byli sami vyhlédli. Svěřiv se otcí, jaký slib byl učinil Bohu, žádal ho o svolení, aby mu směl dostáti. Zbožná

matka přimlouvala se a orodovala za Františka u otce jak uměla a mohla, až konečně r. 1593. vysvěcen František na kněze. Na přimluvu svého strýce Ludvíka přijat do kapituly Ženevské a převzal úřad kazatelský s takovou horlivostí, že tamní biskup Granier potom často s radostí říkával: „Bůh mne neobdařil darem výmluvnosti, ale dal mi syna, jehož slovo mne mocně zastane.“

I pracoval František jako neunavný kazatel po okolí Ženevském mnohá léta, až na 72 tisíc bludařů získal Kristu. Na žádost staříckého biskupa vysvěcen r. 1599. František na biskupa, aby ho v úřadě zastupoval, a když biskup Garnier r. 1602. zemřel, stal se František biskupem Ženevským. Vznešenému povolání oddal se s celou duší, zakládal školy i fary, kázal, vyučoval dítky a spisoval poučné a nábožné knihy a za pomoci Františky Chantalské založil duchovní řád sester „Navštívení Panny Marie.“

R. 1610. ochuravěla Františkovi matka; předvídajíc svou brzkou smrt, přijela do Annecy, aby se u milovaného syna na odchod z tohoto světa náležitě připravila. Po vykonaných cvičeních duchovních vrátivši se opět do Thorensu, kde bydlila, raněna byla mrtvicí. František spěchal ihned k ní s obratným lékařem, aby jí dosloužil k smrti, jež krátce po jeho příchodu nadešla. Když mu přátelé jeho vyslovovali upřímnou soustrast, řekl jim: „Nemohu ani dosti děkovati Bohu, že mi dal tak nábožnou matku a tak dlouho mně ji ponechal. Bůh si ji nyní vzal k Sobě, poněvadž náležela více Jemu nežli mně.“

Téhož roku zemřel mu i bývalý jeho vychovatel, jež měl stále u veliké úctě a lásce.

František pracuje všemi silami na rozšíření

a oslavení cirkve svaté zesnul sám v Pánu dne 28. prosince 1622. Papež Alexander VII. prohlásil ho za svatého roku 1665., určiv den 29. ledna k uctění jeho památky.

Sv. František Saleský náleží k nejstkvělejším hvězdám na nebi katolickém a působí svým výborným spisem, „Bohumila“ zvaným, dosud ku vzdělání a posvěcení zbožných duší.

Donna Marta.

Jižně od jezera Gardského na silnici z Brescie do Mantovy vedoucí leží městečko Castiglione della Stiviere. Ve středověku stával na návrší nad městečkem hrad s krásnými zahradami, plnými vzácných květů a myrtoví s besídkami a vodotrysky a byl v držení markrabat Gonzagů, kteří byli spřízněni s císařským domem rakouským, bavorským, savojským, orleanským, bourbonským, a s mnohými knížecími a vzácnými rody v Evropě. Ferdinand Gonzaga, markrabě kastiglionský, říšský kníže a choť jeho donna (paní) Marta Torra z Chieri, dcera Baltazara, hraběte ze Santeny, byli r. 1568. obdařeni synáčkem, jemuž na křtu svatém dáno jméno Alois.

Oba rodiče bývali dříve na dvoře španělském; Ferdinand byl nejprve panošem, později hofmistrem krále Filipa II., příjímím Katolického; Marta byla dvorní dámou a důvěrnicí královny Isabelly, dcery zbožného krále francouzského. Jindřicha II., Don Ferdinand byl velice zbožný, přijímal téměř každý měsíc sv. svátosti, jsa rytířem řádu sv. Jakuba; rovněž byl velikým ctitelem Panny Marie.

Ještě však více stkvěla se dokonalostí křesťanskou — donna Marta.

Jelikož po svém sňatku a odchodu ode dvora byl markrabě jmenován generálem a kromě sbí-

rání a výcviku vojska i mnohé výpravy vojenské Filipem II. byly mu svěřovány, mohl se jen po skrovnu o vychování Aloisiovo starati. Za to tím horlivěji pečovala o to matka.

Marta považovala nemluvnátko za obzvláštní dar Boží a vychovávala andílka svého s velikou péčí a láskou. Stále ho měla na očích vědouc, že, jakou se bude dítě ubírat cestou za mládí, nesejde s ní tak snadno v letech pozdějších. Hned od prvopočátku učila ho zbožnosti. Když si s ním na klíně hrávala a jej hladívala, před-říkávala mu nejsladší jména, Ježíš a Maria, chtěíc ho naučiti je vysloviti. A hošík byl schopný, dělal matce velikou radost, když ona slova po ní opakoval. Chtěla, aby dítě již v útlém věku Bohu bylo oddáno a proto záhy je modliti se učila a poručila všem svým služebným, které Aloisia obsluhovaly a s ním si hrály, aby také s ním se modlily. Tak naučil se brzy modliti „Otče náš“, „Zdrávas Maria“, „Věřím v Boha“ a jiné modlitby a byla radost ho poslouchati, jak se pěkně už tehdy modlíval. A již od nej-útlejšího mládí jevíly se na něm rozličné známky svatosti jeho budoucího života. Každému, kdo ho bral do náručí, zdálo se, že drží v náručí andílka. Jak se vypisuje v Mantovské synodě, nazývali ho od dětinství andělem a když dorůstal, všeobecně se o něm říkalo, že je andělem, neboť z obličeje zářila mu krása andělská.

Ale brzy seslal Bůh na rodiče velikou zkoušku. Andílek jejich těžce onemocněl a lékaři pochybovali, že vyvázne z nemoci. Ale Donna Marta nezoufala si. Poznala již častěji, jak svatá Panna jest milostiva. Bez prodlení tedy obětovala svého syna Matičce Boží, která se jako královna sv. růžence v Kastiglione uctívá. A nejsvětější Panna

jí odplatila její důvěru, vyprosivši malému Aloisovi rychlého uzdravení. Na památku této milosti, od Matky Boží vyprošené, dala svého miláčka vyobraziti, jak obětuje Matce Boží růži. Za tuto lásku milostivé Panny měl se andílek jí ukázati vděčným a proto si dala s ním matka ještě větší práci, aby si odchovala svatého synáčka. Jaký div tedy, že byl k chudým tak milosrdný, že, když nějakého chudáka viděl, ihned dával domácím znamení, aby jej podarovali almužnou. Ba co více, sám se s chudáky o svůj pokrm dělival, záře při tom radostí. Milé bylo též podívání na chlapečka, když se někde skryl v koutku paláce, sklopil očka, sepjal ručky, a zalétal jako malý andílek svou dětskou, nevinnou modlitbou mezi anděly nebeské. Jak plesalo srdce matčino, když ho po dlouhém hledání v takovém postavení našli. Tak Duch svatý povzbuzoval srdce neviňátka, by plnilo dvě nejhlavnější přikázání Boží, o kterých Pán pravil, že v nich jest celá naše dokonalost: „Milovati budeš Pána Boha svého nade všecko a bližního svého jako sebe samého.“ A Bůh miloval ho, a tak záhy zranil jeho srdce šípy své svaté lásky, že nikomu se tak onen andílek zalíbiti nehleděl jako Jemu; odtud jeho vroucnost v modlitbě!

Co takto malý Alois prospíval ve škole Pána Ježíše a rychlým krokem kvapil po cestě jemu Bohem vytčené, stala se náhle v jeho pokroku překážka. Otcí Ferdinandovi a jeho strýcům, kteří měli velikou zálibu ve vojenském životě, nebylo milo, že tolik na modlitbách prodlévá; raději by z něho byli měli statečného vojína a kdysi slavného nástupce v markrabství. Markrabě pomýšlel na prostředky, aby Alois ustavičnému modlení odvykl. Dal mu udělati malé kopí, ostrou

šavličku a jeho věku přiměřené brnění. A nebylo Aloisiovi ještě ani pět let, když dostal markrabě od krále Filipa II. španělského rozkaz, aby sebral 3000 pěšáků, je vycvičil ve zbrani a s nimi táhl do Tunisu v Africe proti Turkům. Bylo to r. 1573.

Ferdinand s radostí uposlechl, vždyť se měl státí nástupcem slavného arciknížete rakouského Jana, jenž porazil na hlavu Turky u Lepanta r. 1571. Vzal malého Aloisia s sebou do tábora v Kasalmaggiore (čti Kasalmadžore), aby dostal synáček chuť k vojančině. A Ferdinand dovedl svého synáčka pro vojančinu nadchnouti. Dal Aloisia obléci do vojenských šatův a chodil s ním před řadami vojákův. Aloisiovi se to velice líbilo, ano brzy na to nabyl takové chuti k onomu životu, že začal sám stříleti z ručnice; leč, když jednou vystřelil, popálil si celou tvář od prachu. Jindy zase, vida, jak se nabíjejí děla a jakou potom vydávají ránu, chtěl také toho zkusiti sám. Když vojáci za letního poledne odpočívali, vplížil se do vojenského tábora, vyhledal si láhve, kde měli vojáci prach, a polehounku i opatrně jim vzav něco prachu, běžel do hradu, kde stála děla. Nabil jedno dělo, které stálo u hradu, přiložil k pánvici doutnák a už rána vyletěla! Dělo se při výstřelu odrazilo, couvlo nazpět a bylo by jej rozmačkalo, kdyby nad ním nebyl bděl sám sv. anděl strážný. Přiběhli poděšení vojáci, neboť se domnívali, že je přepadl nepřítel, a otec zase ulekl se, že povstala mezi vojskem vzpoura. Dal tedy vše vyšetřiti. Kterak se podivil, že vše způsobil malý Alois; i chtěl dáti Aloisia potrestati, že se provinil proti vojenské kázni. Leč vojáci sami u otce za něho orodovali. A ještě horší věc se přihodila Aloisiovi v táboře. Naučil se totiž od vojáků všelijakým nezpůsobným a nepěkným

slovům, jež často pak opakoval, ač jim na štěstí nerozuměl.

Markrabě vida, že by pobývání v táboře nebylo Aloisiovi na prospěch, poslal ho domů k matce, která už velice po milém dítětku tesknila a si ho u sebe v Kastiglione míti přála. A štěstí, že se Alois domů vrátil! Aspoň zase oživila v něm láska svatosti, kterou matka před odjezdem do jeho srdéčka byla vložila. Alois brzy zase si oblíbil modlitbu a ještě vroucněji si ji zamiloval! Po několik hodin se z rána modlíval a za dne častěji si vyhledával samotu, aby se mohl lépe modliti a nebyl roztržitým. Zajisté, že k jeho dokonalosti a svatosti velice také přispělo svaté biřmování, které dne 30. května 1574. přijal od biskupa Mons. Dominika Bolani ho v Brescii se svým mladším bratrem Rudolfem.

Zpovědník Aloisiův a duchovní vůdce kardinál P Robert Bellarmin, který ho úplně znal, o něm tvrdil, že již od svého dětství byl k dokonalému životu povolán a že zachoval milost Boží od prvního rozvoje a užívání rozumu. A tomu jest velice se diviti, že onu milost zachoval, po nevádz ustavičně ve světě, na dvorech knížecích i na královském dvoře v Madridě žil. O své stálosti a vytrvalosti v dobrém podal již, jsa dítětem, stkvělé důkazy. Neboť v pátém a šestém roce věku svého byl sužován po 18 měsíců střídavou čtyřdenní zimnicí a snášel ji velice trpělivě. Nikdy neopomenul se modliti tak zvané každodenní cvičení v pobožnosti: sedm kajících žalmů, žalmy stupňové, hodinky k Panně Marii a jiné modlitby. A když mu ruce klesaly, nepřestal, ale zavolal některou paní, jež u jeho matky markraběnky konala službu a prosil jí, aby mu v slabosti byla nápomocna. Když mu

domlouvaly, že se tolik nemusí modlití, neuposlechli jich.

Alois jsa v sedmi letech s takovou horlivostí začal sloužiti Bohu, že tento sedmý rok svým obrácením nazýval. A neřídil se ve svém konání citem, to uznával za věc nestálou a nebezpečnou, ale vnuknutím Božím, které ve svém srdci cítil, a rozumem, osvětleným světlem víry.

Když se vrátil Ferdinand na své markrabství ode dvora španělského, kde žil dvě léta po válečné výpravě do Tunisu, žasl nad změnou, která se stala s Aloisiem. Již ho zbraně a vojandina netěšily, ale víc a více se obíral modlitbou, ano začal své tělo mrskati, postil se a dlouho do noci na modlitbách prodléval. Netrvalo dlouho a již začal pomýšleti na to, kterak by docela svůj život Pánu Bohu v řádě, v klášteře, obětoval. To bylo jeho nejvroucnějším přáním! A nemoha se udržeti vyjevil nejednou svoji touhu milované matce. Pravil kdysi: „Matičko, chcete míti jednoho syna řeholníkem, však já jím budu.“ Matka, která si toho od srdce přála, míti aspoň jednoho syna v řádě, aby Pánu Bohu ve svatosti života sloužil, z toho velmi se zaradovala, ale ničeho neříkala, protože věděla, že to půjde těžko, an markrabě toho nedovolí.

Když r. 1580. přijel do Kastiglione slavný arcibiskup milánský, Karel Borromejský, aby prohlédl kostel i faru, připravil Aloisia k prvnímu sv. přijímání a sám mu podal poprvé Tělo Páně.

Jsa ve 14 letech, musil se Alois odebrati ke dvoru královskému do Madridu. Že tam jeho nevinnosti nejedno nebezpečí hrozilo, že s mnohým pokušením bylo mu zápasiti, leží na jevě; ale s pomocí Boží odolal všem nástrahám svůdným, zdvojnásobiv své pobožnosti a cvičení duchovní.

Tam rozhodl se pevně, že vše opustí a do řehole vstoupí, k čemuž otec po dlouhém váhání konečně svolil. Zhožná donna Marta vzdávala za to se synem Bohu srdečné díky.

Zřeknuv se práva na markrabství ve prospěch mladšího bratra Rudolfa, vstoupil r. 1585. v Římě do řádu Tovaryšstva Ježíšova a snažil se neunavně po dokonalosti; modlitba a rozjímání byly hlavním jeho zaměstnáním za dvouletého noviciatu. Chudoba, konání nejnižších služeb a prací po domě nebo v nemocnicích byly mu největší radostí; on. šlechtic ze starobylého rodu, chodíval v městě dům od domu — ž e b r o t o u. Když pak r. 1587. vykonal první slib chudoby, čistoty a poslušnosti, oddal se studiu vůbec a bohosloveckému zvláště s horlivostí nevšední. O vykonaném slibu píše Alois matce dne 10. prosince téhož roku, jak následuje: „Známo činím Vašemu Vysokorodí, že jsem na sv. Kateřinu svými sliby božské velebnosti se odevzdal a prosím Vás, milostivá paní, chvalte se mnou Pána a vyproste mi milost vytrvání a šťastného pokroku v mém povolání, bychom se jednou po smrti radovali spolu v nebesích.“

R. 1591. nastal v Římě mor; náš Aloisius neunavně obsluhoval nemocné, až i sám se nakazil a musil ulehnutí. Slovo „Ježíš“ bylo posledním jeho vzdechem, kterým duši svou odevzdal Bohu v noci dne 20. června.

Dokonav v krátkce, naplnil časy mnohé!

R. 1605 prohlášen jest za blahoslaveného a r. 1726. vřaděn do počtu svatých.

Donna Marta přežila milého syna Aloisia a když r. 1604. konala se první slavnost k uctění andělského jinocha v jeho rodišti Kastiglione, oslovil v kázání výmluvný řečník z řádu sv. Do-

minika, P. Silvester Ugolotti, markraběnkou Martu takto: „Šťastná matko! vy jste darovala světu vzácný letorost, jehožto skráně zdobí nyní nepomíjející věnec hvězd na nebi. Které královně nebo panovníci byste snad ještě jejího vznešeného syna záviděla? Ať vám ustoupí matka velikého Alexandra, neboť ona zrodila hrdinu, jenž přemohl celý svět, ale sám byl také přemožen a jeho slávu zastínila nelítostná smrt. Avšak vy jste porodila hrdinu, který přemohl celý svět, ďábla, tělo a smrt, a bude žíti nesmrtelný a slavný na věky.“

Starý zámek kastiglionský leží dnes v ssutinách a po slavné kdysi rodině Gonzagů z Kastiglione není již ani památky; rod ten vymřel r. 1819. Ale jméno Aloisiovo žije dosud v ústech i v srdcích milionů zbožných křesťanů, zejména mládeže studující, jejíž jest patronem.

Donna Anna.

V XVIII. století přišli do Neapole dva novomanželé vynikající vznešeným rodem a vzorným křesťanským životem; nazývali se don Josef z Liguori a donna Anna z rodu Cavalieri.

Muž pocházel z proslulého a starého rodu pánů z Liguori, kteří kdysi vládli v Neapoli, a pro věrné a výborné služby své těšil se úctě i přízni krále Karla II., císaře německého, toho jména šestého, jemuž byl upřímně oddán. Byl vzorem šlechtice-křesťana; miloval dobrý mrav i nábožnost, konal občas i přísná cvičení duchovní, ale při tom byl i pánovitý, povahy prudké i zlostné a požadoval jako námořní kapitán i velitel galejí neapolských od svých podřízených naprostou poslušnost.

Pravým opakem co do povahy byla jeho věrná družka života donna Anna, kterou právem lze řaditi ke statečným ženám, jež pro nebe vychovaly světce. Manželka Anna byla jemná, trpělivá; otec její, Jindřich Cavalieri z patricijské rodiny Brindiské, byl radou Karla VI.; on spojoval v sobě všecky ctnosti křesťanské a měl zdárně vychované děti; nejstarší jeho syn Jakub Cavalieri byl biskupem a zemřel v pověsti světce; nejmladší dcera donna Anna oslňovala krásou i ctnostmi celou Neapoli.

Denně modlívala se po způsobu řeholnic ho-

dinky církevní, cvičila se v tuhém pokání, zachovávala přísně všeliké posty až do vysokého věku svého; plesů a divadel byla zapřísáhlou nepřítelkyní, za to tím pilněji navštěvovala nemocné a dařovala je hojně z toho, čeho nebyla použila na dovolené radovánky. Když r. 1696. donna Anna s chotěm svým dlela na letním sídle v Marianelle blíže Neapole, porodila v den sv. Kosmy a Damiana prvorozeného syna, jemuž dne 29. září dáno na sv. křtu jméno Alfons Maria.

Oba rodiče děkující zcela srdce za novorozenátko Bohu, odevzdali je ihned vděčně v ochranu Matky Páně. Tou dobou žil v Neapoli věhlasný missionář, František Jeronym z tovaryšstva Ježíšova, jenž působil před tím drahně let v Japonsku; ten přišel jednoho dne návštěvou k rodině z Liguori. Mladá matka Anna radující se z toho velice, přinesla mu ukázat novorozeného Alfonse, prosíc ho, aby mu udělil svého požehnání. Missionář František prohlížel si chvíli dítě, pak vzal je do náručí, požehnal mu a obrátiv se k šťastné matce zvolal hlasem prorockým: „Toto dítě dosáhne vysokého věku, zasedne na stolec biskupský a vykoná pro Krista Ježíše veliké věci.“

Otcí nebyla tato předpověď zrovna po chuti; chtěl, aby prvorozený byl držitelem jeho jména i statků, a pravil po odchodu missionářově k choti své: „Snad dá nám Bůh ještě jednoho syna, jenž po vůli Boží bude biskupem a šířitelem víry křesťanské.“

Leč matka Anna vyslechnuvši tak utěšené proroctví z úst muže neobyčejného. uschovala je v srdci svém a s tím větší horlivostí jala se pečovati o to, aby semínko sv. víry a zbožnosti uložila záhy do srdce svého miláčka. Dobře si vě-

doma jsouc povinností matere křesťanské, nebyla by za žádnou cenu svěřila první základní vychování dítky svého rukám cizím. A když ji po té obdařil Bůh ještě třemi syny a třemi dcerami, vedla je všecky po cestě ctnosti, předcházějíc jim sama vždy a všude dobrým příkladem. Každého jitra, když požehnala svým miláčkům, modlila se s nimi společně, večer pak poučovala je o základních pravdách náboženství křesťanského, naváděla je k milování Pána Ježíše a jeho drahé matky Marie, varovala jich ode hříchu, jakožto největšího zla, modlívala se s nimi růženec a konávala i jiné pobožnosti domácí na počest Panny Marie a svatých. Aby záhy vštípila jim ošklivost ke hříchu, vodila je často k zpovědníku P. Tomáši Paganovi, jenž byl její vůdcem a rádcem duchovním.

A hle, přičinění její bylo odměněno podivuhodným výsledkem; všecky její dítky dospěly v bohabožné křesťany. Syn Benedikt vstoupil do kláštera na Monte Casino, kde byl příkladem tuhé kajicnosti. Syn Kajetán, vysvěcen byv na kněze, žil v domě otcovském pouze svému Bohu. Syn Herakles ženat, vynikal mezi šlechtou vzornou nábožností. Dcery Marie Luisa a Marie Anna staly se jeptiškami v Neapoli, a dcera Terezie zasnoubivši se s vévodou Presenzano, kráčela v šlepečích matky své.

Nade všecky tyto dítky vynikal však již od útlého mládí nejstarší syn Alfons. Nadán jsa bohatými schopnostmi a hojně obdařen vzácnými milostmi, zdál se již v nejútlejším věku jeviti přirozenou zálibu a horlivost v nábožnosti a v životě ctnostném. Obvyklé hry dítek nevábily ho a jedinou radostí byla mu nábožná cvičení a

modlitba, k nimž nezřídka vyhledával místa osamělého.

V devíti letech byl přijat do kongregace synků šlechtických, jež řízena byla té doby kněžími Oratoriany, a kde za krátko předčil nade všechny spolužáky. S radostí a svědomitou přesností spěchával ke společným pobožnostem, kterým obcoval s myslí nejvroucnější, zaujatou pro Boha. I v učení jevil horlivost na věk svůj neobyčejnou, kteráž s nadáním jeho budila podiv učitelů

Za nedlouho bylo mu již dovoleno přistoupiti poprvé ku stolu Páně a dojemné bylo podívání na nevinné dítě, s jakou vroucí pobožností mši sv. obcovalo, jak toužebně k stolu Páně se blížilo, a plno lásky po sv. přijímání Spasitel svému děkovalo. Záhy již byla její matka učila rozjímavé modlitbě a synovi byla slova její požitkem takovým, že nikdy nezameškal přijíti v určenou ku cvičbě této hodinu. Podobně vedl si i ve všelikém cvičení, jež si byl sám ustanovil, a jehož by byl nikdy neopomenul. Což divu, že i Bůh odměniti chtěl v dobrotě své ctnost nábožného pacholetě? Čítalť Alfons sotva dvanácte let, když dospěl již vysokého stupně modlitby rozjímavé.

Dokladem toho stůj zde příklad svědčící o jeho nevinnosti a útlém jeho svědomí. Otcové Oratoriané vodívali každé neděle po požehnání svěřenou sobě mládež do okolí na venek, aby se tam volně na svěžím vzduchu bavila. Jednou dleli právě na vrchu Muradori ve ville knížete Ricciho. Druhové Alfonsovi hráli si a Alfons neznaje té hry, mlčky přihlížel. Byv vybízen ku hře dlouho se zpěchoval vymlouvaje se neznalostí, posléze však když neustávali na něho doléhati, svolil a podivnou náhodou několikráte pořadem

vyhrál. Tu jeden z druhů rozčilen jsa a rozmrzen nad tím, jal se Alfonsovi zlostně vyčítati jeho líčenou nevědomost, a při tom pronesl zlolajné slovo. Alfons začervenav se zvolal: „Jakže, pro několik haléřů chtěl bys urážeti Boha? Zde máš své peníze!“ a hodiv na zemi vše, co byl právě vyhrál, obrátil se a zmizel v blízkém stromořadí.

Mládež hrála si po té dále až do večera. Když pak chystali se všickni na zpáteční cestu k domovu, scházel Alfons. I voláno na něho v rozlehlém parku, leč marně. Rozešli se tedy kde kdo po zahradě, pilně ho hledajíce, a našli ho konečně klečícího před obrazem Rodičky Boží, kterýž si byl na vavřínovou větvičku připevnil, an obrázek matky Páně stále při sobě míval. V blahém vytržení dlel tam náš Alfons po celou tu dobu; nepozoruje ani, že slunko schýlilo se již k západu, ani neslyše blížící se kroky svých druhů. Tu jinoch, který vášnivými slovy svými vznešeného toho divadla byl příčinou, zastyděl se a zvolal lítostivě: „Já nešťastný, co jsem to učinil? Světce jsem zarmoutil,“ a žádal Alfonsa, aby mu odpustil. Alfons, spatřiv své druhy, nemohl zakrýti rozpaky nad tím, že byl jimi překvapen a pozorován. V nepatrné příhodě této zrcadlí se celý další život Alfonsův: útěk jeho před požitky světa, andělská jeho nevinnost, horlení pro slávu Boží, pohrdání penězi, láska k samotě i modlitbě, vroucnost k Marii Panně, svaté vytržení před obrazem nejsvětější Matky Boží. Toť hle! ovoce křesťanského vychování, jehož se Alfonsovi dostalo od zbožné matky Anny, a proto až do pozdního stáří neustával také chváliti péči její i práci, kterou byla věnovala na jeho vychování.

„Lze-li něco chváliti na dětství mém,“ říkával

častěji. „nespáchal-li jsem tenkrátě hříchu, lze to přičísti jediné svědomité péči matky mé.“ —

„Přes povinnost, kteráž se mně volati zdála,“ říkával také, „obětoval jsem Bohu bol svůj a nešel ke smrtelnému lůžku otcovu; nevím však zdali bych tolik odvahy našel, bych ani matce své poslední útěchy na cestu do věčnosti nepodal; zdržely by mne zajisté jen překážky nepřekonatelné.“

Šťastno dítě, jemuž podobné matky se dostalo, neméně ale šťastna také matka, jež u vědomí rozhodného vlivu svého o to pečuje, aby si tak krásného svědectví svých dítek zasloužila. Jelikož se rodičové Alfonsovi obávali posílati syna svého do veřejné koleje, kdež mohl snadno utrpěti škodu mravní, zjednali mu učitele domácí, věhlasné vědění i ctnostmi, i prospíval Alfons brzy v jazyku latinském, řeckém a francouzském, v mathematice i filosofii; mimo to učil se i kreslení, malbě, stavitelství, básnictví a hudbě, a nebylo věru umění, pro něž by nejevil nadání.

Vedle přání otcova, aby nabyl způsobilosti pro služby státní, věnoval se studiu církevního a světského práva, a i v těch vědách prospěl tak, že po stkvěle vykonaných zkouškách byl v šestnáctém roce věku svého (r. 1713.) slavnostně povýšen na doktora práv. Po té oddal se advokacii, v kterémžto povolání vynikal zvláštním důvtipem a ohnivou výmluvností.

Jednou však potkala ho nehoda, že právní při, na které dal si mnoho záležitosti, prohrál vlastním nedopatřením, což ho tak dojalo, že všecek studem se zardívaje zvolal při odchodu ze soudní síně: „Nyní tě konečně již znám, o světe; a ty budovo soudní, neuzříš a neuslyšíš mne nikdy více!“

Navrátil se domů, uzavřel se ve svém pokoji

a ničeho nejedl a s nikým neobcovoal. Teprve třetího dne dojaly jej slzy matčiny, otevřel a šel s ostatními ke stolu; jísti však nemohl a jen ku snažné prosbě domácích požil řízek dýně, kterýž mu chutnal hůře než žluč.

Když se bouře v nitru jeho utišila, uzrálo v něm předsevzetí, vstoupiti do stavu duchovního, což také proti všem domluvám otcovým uskutečnil. Vstoupiv r. 1724. do missionářského ústavu neapolské propagandy činil v bohosloví ne menší pokroky nežli dříve v právech; dosáhnuv pak svěcení, stal se brzy oblíbeným kazatelem a zpo- vědníkem, v kterémžto povolání jevil takovou horlivost, až se z toho nebezpečně rozstonal a takořka jenom zázrakem došel zase předešlého zdraví.

Při jedné missii, konané v okolí města Amalfi, poznal zanedbaný lid venkovský, jenž z nedostatku náležitého poučení duchovního trávil život v politování hodné nevědomosti a znemravnělosti, i jal se přemýšleti o nápravě toho zla. Tu vznikla v něm myšlenka, založiti spolek duchovních, jejichž výhradním účelem bylo by konání missií po venkově. Překonav šťastně mnohé překážky a obtíže založil r. 1732. s povolením papeže Klementa XII. kongregaci nejsvětějšího Vykupitele (St. Redemptoris), družstvo světských kněží k horlivému následování P. Ježíše k vyučování venkovského lidu i mládeže a obrácení hříšníkův. První dům vznikl v městě Scale a druhý v Cionani, v biskupství salermském. Strava jejich záležela ve špatné polévce, ovoci a chlebě.

R. 1742. sestavil Alfons pravidla svého řádu, při čemž měl na zřeteli hlavně dvojí účel: posvěcování sebe a posvěcování bližních.

Přes všecken odpor svůj zvolen Alfons na

čas života za představeného nového řádu, jeuz počal se tak rychle rozmáhati a zvelebovati, že sám staříčký otec zakladatelův žádal do něho přijat býti jako bratr laik, čemuž však Alfons nepřipustil. Plných třicet let vedl Alfons vrchní správu nové kongregace a staral se všemožně o to, aby údy její vycvičil na dobré missionáře, kteří by povolání své zastávali horlivě ke blahu lidu, k němuž byli vysíláni. Alfons sám chodil pilně na missie, na nichž vykládal katechismus a tajemství sv. růžence; o utrpení a smrti Páně činíval tak dojemná rozjímání, že často bylo mu ustati v kázání pro hlasitý pláč posluchačův. Když byla missie skončena, napomínal ještě Alfons přítomné k setrvání v dobrém předsevzetí a vztyčil na příhodném místě kříž na stálé upamatování, jakého dobrodiní skrze něj dostalo se člověčenstvu.

Když r. 1756. ubíral se Alfons s osmnácti jinými missionáři z Nocery do Beneventa na missie, doslechl cestou, že staříčká jeho matka těžce onemocněla a že je blízka smrti. Alfons opustil ihned své spolupracovníky a obrátil se k Neapoli. Tam našel drahou matičku na smrtelném loži, sám zaopatřil ji svátostmi umírajících a ostal po tři dny u lůžka jejího, načež přijav její požehnání a potěšiv ji, jak uměl nejlépe, spěchal do Beneventa, kde přítomnost jeho byla velmi nutná. Ač missie tam byla nad jiné namáhavá a Alfons dnem i nocí pracoval úsilovně, nezapomínal přece své umírající matere a napsal svému bratrovi list tohoto znění: „Pros za mne matku o poslední požehnání a pozdrav a řekni jí, že ji Ježíš Kristus a P. Maria v nebi již očekávají.“

Za několik dní, když Alfons se svými duchov-

ními bratřími zasedal právě ke stolu, přišel posel s listem, jenž oznamoval smrt matčinu. Alfons přečetl list klidně, načež pravil ku přítomným: „Pochválen budiž Pán, matka moje odešla do ráje! Žádám vás, abyste za ni zítra obětovali mši sv.,“ načež po obvyklém požehnání stolním usedl a zachoval klid, jemuž se všickni podívovali.

Blahodárné působení Alfonsovo a jeho duchovních bratří neslo brzy hojné ovoce; mravy lidu všude se polepšovaly, závist a různice pomíjely, jmění nespravedlivě nabyté bylo navracováno, hry a lichvy přestávaly a všude rozmáhala se větší úcta k Rodičce Boží. Tyto a jiné zásluby Alfonsovy neostaly bez povšimnutí a uznání a sláva jeho jako missionáře a náboženského spisovatele — napsalť v téže době i několik důležitých knih — rozšířila se i za hranice jeho vlasti. Karel III., král španělský a obou Sicilií, chtěl výborného muže tohoto učiniti arcibiskupem v Palermě, čemuž Alfons jen stěží se ubránil.

Nicméně nepřipustil Bůh, aby toto znamenité světlo zůstalo i na dále pod kbelcem v nízkosti. Papež Kliment XIII. jmenoval ho r. 1762. biskupem Svato-Hátským a Alfons po dlouhém zdráhání vznešenou tu hodnost konečně přijal.

Na stolci biskupském nezměnil však v ničem dosavadního způsobu svého života, a komnata jeho v biskupském paláci podobala se zcela jeho cele klášterní. Rovněž neustal ve svých kázáních ani u výkladu katechismu dětem i dospělým. Každoročně navštěvoval osady své diecése, aby se přesvědčil o jejich stavu, urovnával povstálé spory, odstraňoval pohoršení, zveleboval svatyně a všude byl nápomocen radou i skutem. V biskupství svém zavedl každodenní navštěvování nejsvětější svátosti oltářní a jiné pobožnosti, v městech pak

i po vsích zakládal bratrstva i spolky ku zvýšení nábožnosti mezi lidem. Při tak namáhavých a neunavných pracích trpělo zdraví Alfonsovo velice a zhoršilo se konečně tak, že viděl se nucena žádati papeže o propuštění z úřadu biskupského. Teprve po dlouhém váhání byl od papeže Pia VI. r. 1775. biskupského řádu zproštěn, načež ztrávil ostatní dny života u svých duchovních synů v Noceře spisuje pilně rozličná díla obsahu náboženského. Počátkem r. 1784. nemohl již Alfons choditi do chrámu Páně, brzo po té ohluchl i skoro oslepl, hlava visela mu na prsa a on často se obával, že bolestí sešílí. Odevzdán jsa zcela do vůle Boží připravoval se k smrti a zesnul v Pánu dne 1. srpna 1787. v devadesátém prvním roce věku svého.

Již za života pokládán byl Alfons od lidu za světce, po smrti pak jeho vzrostla ještě více úcta k němu, zejména když i mnohé zázraky stavší se při jeho hrobě, vydaly o něm stkvělé svědectví. I byl r. 1816. prohlášen za blahosla-veného, r. 1839. za svatého a r. 1871. za učitele církevního. — Jako spisovatel náleží k nejplod-
nějším spisovatelům, který zanechal nám po sobě důkladnou mravovědu, některé spisy věroučné a četné asketické, jakož i krásné prostonárodní písně Marianské.

Marie Leszczyńska.

Marie Leszczyńska, dcera Stanislava Leszczyńskiego, krále polského, později vévody lotrinského a Kateřiny Osolińskiej, narodila se v Poznani dne 23. června 1703. Již od útlého mládí byla pronásledována neštěstím a zajisté netušila nikdy, že se kdysi stane královnou mocné a velké říše. Účast majíc ve slávě otcově, sdílela pak s ním i jeho neštěstí a bloudila s ním dlouho na útěku, až mu bylo konečně vykázáno Lotrinsko, kde se i s dcerou svou usadil a to v městě Nancy.

Marie procházejíc se jednou v zahradách zámeckých, potkala starou žebračku, již z útrpnosti darovala zlatý peníz, poslední, co měla. Na místě díků předpověděla jí žebračka, že se stane francouzskou královnou. Marie usmála se tomuto prorocství, jež zdálo se jí býti tak málo pravdě podobným a věrohodným. Leč neuplynulo ani šest měsíců, když přijel jednoho dne kardinál Rohan ku Stanislavovi, požádat o ruku dcery jeho Marie pro Ludvíka XV., krále francouzského.

Sňatek byl vykonán r. 1725. Marný lesk nezaslepil však nikdy šlechtitou královnou; zachovalaf i při zpustlém tehdy dvoře francouzském opravdovou zbožnost, nelícenou pokoru a stkvěla se ještě mnohými jinými spanilými ctnostmi. Tím získala si náklonnost a zvláštní úctu svého královského chotě, jenž dobře cítil, že by šlechtný

její život měl následovati. O veliké dobrosrdečnosti královnině svědčí zejména tato okolnost; když se Douphin (čti Dofén) oženil s Josefou Saskou, dcerou Augusta III., jenž byl otce jejího svrhl s trůnu polského, nejevila Marie ani té nejmenší nepřízně a nelibosti ku své snaše, nýbrž milovala ji jako své dítě.

Marie porodila Ludvíkovi dva syny a osm dcer. Jako sama bývala věrnou a oddanou dcerou, tak byla rovněž i výbornou matkou, takže jednu z nich — Ludvíku neboli Luisu — vychovala na světici. Luisa bývala velmi živé letory, pyšná a zlostná; matka její jen s mnohou prací a vytrvalostí odnaučila ji těmto a jiným zlým vlastnostem. Jak povahu její dovedla časem změnit, vysvítá z příkladu, jak následuje: Kdysi všecka jsouc rozhorlena pravila Luisa ku své komorné: „Což já nejsem dcerou vašeho krále?“ — Leč tato vrátila jí v odpověď: „A nejsem já dcerou vašeho Boha?“ — Po malém rozmýšlení zvolala pak Luisa: „Je pravda, zapomněla jsem se, prosím za odpuštění!“

Etiketa při dvoře francouzském nedovolila sice Marii, aby měla dítky své stále kolem sebe; nicméně nedbajíc rozličných formalit dvorských bývala u nich, jak mohla, a obírala se jimi pilně. Žila zbožně a ponejvíce odloučena jsouc od hluku světského. Často navštěvovala kláštery, zejména klášter karmelitánek, kde měla zvláštní cellu, v níž se dlouho modlívala nebo duchovní cvičení konala, začez dostávalo se jí potupy, ano i křivého podezřívání. Pozůstalo po ní jen několik psaní a to ještě pouze rázu důvěrného, z nichž vyzírá její bystrý, přirozený rozum a dobrota srdce.

Jak vroucně milovala svou matku, jak po ní

toužila, když obdržela zprávu, že těžce stůně; „Píši v slzách a nevím ani, co píši; pouze to vím, že srdce mé bolem krvácí . . . Zanechávám matku svou samotnou v tak neutěšeném stavu . . . znáte přece moji velkou přichylnost k ní!“

Když r. 1744. zemřela Marii Leszczyńské dcera její Terezie, píše: „Mé ubohé dítě je šťastno; závidím mu toho, jelikož sama jsem nucena tímto slzavým údolím vléci se dále.“ — Zřejmo, že v prvních letech manželství neměla Marie ustláno na růžích.

Jak byla šťastna, když dcera její Luisa, zřeknuvši se slávy světské, vstoupila do kláštera karmelitánského! V důvěrných společnostech pronášela Marie nezřídka duchaplné myšlenky a důmyslné názory o životě; ač jich sama nikdy nenapsala, byly přece zaznamenávány od jiných. Ukázkou stůjtež zde alespoň tyto: „Člověk, jenž na svém postavení mnoho si zakládá, doznává tím, že stojí pod ním. — Každé mrhání je hanebné, největší hany však zasluhuje mrhání časem. Nic není více hodno opovržení než žena, která na odívání staví svou bezbožnost. — Učená paní umí zřídka kdy svůj katechismus. — Jediné, čím trůn může nahraditi trampoty, jest potěšení, že usnadňuje konání dobrých skutků.“

Ba že v dobročinnosti pokročila velice a, když jí to bylo vytýkáno, říkala: „Já stárám se o své chudé a Bůh postará se o mé děti.“

Rovněž štědře podporovala krásné vědy a umění. Ve třech slovech: „Zbožnost, láska, dobročinnost“ je zahrnut celý životopis této dobré a příkladné královny. Po její přání postarali se

r. 1765. biskupové francouzští o zvláštní slavnost nejsvětějšího Srdce Páně.

Marie Leszczyńska vypustila šlechetnou duši dne 24. června 1768., oplakávána jsouc ode všech, kdož ji znali nebo o ní jen slyšeli, nejvíce pak od svého manžela.

Opat z Boistmontu měl nad její mrtvolou vzletnou řeč pohřební a opat Proyar napsal její životopis.

Kéž všechny matky naše věnují duchovnímu blahu dítek svých tolik péče, kolik synům a dcerám svým osvědčovalo čtrnácte matek křesťanských, jež uvedl jsem právě za příklad k následování. Símě živé víry a nelíčené zbožnosti, jež dobré matky do srdcí dětí svých ukládají, z pravidla se ujímá a vydává ovoce hojné. Hodné matky mívají hodné děti, svaté matky — svaté děti, neboť „jestliže prvotiny svaty jsou, tedy i těsto, a jestliže kořen svatý jest, tedy i ratolesti.“ (Řím. 11, 16).

DOSLOV.

Nežli se s Vámi, české matky, jež přečetly Jste tyto řádky, rozloučím, slyšte ještě několik přátelských slov: Matky křesťanské! Kéž byste měly stále na paměti, jakou moc vložil Bůh do rukou Vašich. Jádro a květ budoucího pokolení závisí po Bohu především od Vás; ano v rukou Vašich to spočívá, budou-li příští věkové lepší či horší, vyrostě-li plodem života Vašeho na stromě pokolení lidského ovoce dobré, či zakrnělé, nebo dokonce červivé.

Slova Vaše padají v zemi dobrou; kéž by jen vždy byla dobrým semenem! Skutky vaše jsou zrcadlem, v němž se zhlížívali nejprvé dítky Vaše; kéž by jen toto zrcadlo nebylo nikdy zkaleno nádechem hříchu! Srdce Vaše jsou hluboké studnice, z nichž má prýštiti potomstvu zbožnost, poctivost, bohabojnost, pravdomluvnost a jiné ctnosti ušlechtilé.

Matky křesťanské! pamatujte, že vládnete životem, vládnete srdcem dítek svých, Vámi že stojí namnoze blaho časné, nezřídka i věčné Vašich miláčků. I tehdy, až Vás tu již nebude, až Vás

dítky Vaše uloží pod drn zelený, i tehdy ještě zůstane Vám vláda nad nimi; neboť byť i umlkla ústa Vaše, slova spasná, jež jste k nim promlouvaly, nepřestanou se ozývati v srdcích Vašich růzenců, přecházejíce z pokolení na pokolení. A srdce Vaše, byť i přestalo bít na zemi, neustane omlazovati čistou láskou k Bohu a k bližnímu srdce vděčného potomstva.

Matko ctnostná, matko česká,
v rakou Tvých je vlasti květ:
kudy k nebi vede stezka,
své miláčky po ní veď!

Matko ctnostná, matko česká,
ó, jak zplesá říš nebeská,
když květ zdárný odchováš
a jej Bohu — vlasti dáš!

Matko česká, jak se na Tě
láska Boží zasměje,
když Tvá dcera, syn Tvůj svatě
k cíli svému dospěje.

Ó, přej pak trůn, lesk i chválu,
přej koruny čelům králů!
Tebe dražší korunou
zdárné dítky ovinou!

OBSAH.

	Strana
Předmluva	3
1. Monika	5
2. Anthusa	15
3. Nonna	21
4. Emmelie a Makrina	28
5. Laeta	36
6. Sylvia	42
7. Střezislava	47
8. Hedvika	53
9. Blanka Kastilská	62
10. Azona	67
11. Františka ze Sionnazů	71
12. Donna Marta	89
13. Donna Anna	97
14. Marie Leszczyńska	107
Doslov	111

